

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

24710

891.94

4-95

ՉԷՔԻԼԵՆ ԷՆՏԻՃԵԼԵՐ

ՎԷ

ԳԱԼՕՆ ԻԼԷ ԵՕԼՃՈՒԼՈՒԻՔ

ՄԻՓԵՐՃԻՄԻ

Մ. Պ. ԳՍՁԱՁԵԱՆ

ԵՏՎՐՆԵ

ՊՈՒԼՂԱՐ ԳՍՔՕԼԻՔ ՄԱՔՊԱԱՍՂԵՍԱ

ԹԱՊ ՕԼՈՒՆՄԱՆԷ ՏԵՐ

1885

*Ember ...
Shou-Phou
Hofst ...
17/86-*

85242

(976 ա.հ.)

ՄԱՐԳԱՅԵՍԻ

اداره ولايتي معارف بمجلسه ۸ نومرولى رخصتنامه سینه
اداره باغار قتلک مکته مطبعه سنده طبع اولمشد

ԷՏԻՐՆԷ Մէտրիք Մէճլիսիներն 8 Նոմբրուր

բուհամթնամէտլլէ

Հայը վաղըթաան պէրու սէվլիւիւ մլլէթ-
տաղըրըմըն միւթալտասընա շայեթ օլաճադ տէ-
րէճէ պիր չոգ քիւթիւպ ու ընտայլլին թէրճիւմէ-
սինէ խահիշլէր վէ արղուքէշ պուլունմուշ իտիւ-
սէմ տէ, պաղը միւլքիւթտան տօլայը պէր վէճճի
մաթուպ մուաֆֆադ օլաճամաղտա օլտուղումտան,
պու տէֆա սայէի մուարիֆլայէի Հաղրէթի ՓՍՏԻ-
ՇՍ.ՀԻ տէ պէօլէ պիր աճիղ թէրճիւմէյէ մուաֆ-
ֆադ օլտում:

Թէրճիւմէի աճիղանէմ սէվլիւիւ մլլէթտաղ-
լարըմ ինտինատ շայանը գապուշ օլաւնտուպու կէօ-
րիւտիւքատէ, էլլինէի էճնէպլլէտէ մէվճուտ տաճա
պիր չոգ լաթիֆ վէ լէղիղ հիքտոյէ վէ բոմանպարըն
թէրճիւմէի ինէ տախի ճիւրիէթ իտէճէյիսի պիւլ ին-
թար՝ թէրճիւմէ մտէ վաղը օլաճադ թէքեսաիւր վէ

486-2012

խաթայ՝աթըն տամէնի ափզ իլէ սէթրինի, սէվ-
կիւլիւ միլլէթտաղարըմ ճանկպինատէն թէմէննի վէ
խաթիրհամ իլլէրիմ:

Մ. Կ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ

ՀԻՔԵԱՅԵԻ ՍԱՀԻՀԵ

ՊԻՐ

ՎԱԼԻՏԵՆԻՆ

ՉԷՔՏԻՅԻ

ԷՆՏԻՑԵԼԵՐ

Ա.

1844 ՄԵՆԵՍԻ ՅՈՒՆՈՒԱՐՐԵՆ ԱՕՆ
ԿԻՆՆԵՐԻՆՈՒՏ, ԱՆՎԵՐՍԱՄ ՄԵՄԵՐԵՆ
ԹԻ ՂԵՄԱՆԵ ՍՈՒՂ ՕՂՈՒՄ, ՍՈՂԱՂ-
ԼԱՐ ՍԱԽԻ ԱՂՈՒ ՄԵՓՈՒՄԵՆ միւթապագաթ իլթ-
մէք իլին պէյաղլըդ իլէ փարլար իտի: Լաբին
գար թամնէլերի եռամուշաղ օլմայըլ, հափիֆ
թիւլլեր կիպի իսթ հտիքլերի եերէ իմէյէ մի. ք.

Թէտիր տէյիլ իտիլէր. նիսպէթէն տօլու միտիլի
 դաթը օլուպ, էվլէրին ճամլարընա շարփըպ
 պատի սէպա տախի պիր քէսին խանէ գափու-
 առնուն էօնիւնտէ մուզիմ թէնէֆֆիւս իթ-
 մէսինէ միւսաատէ պոլուրմայըպ հեր քէսի
 օճագ էթրաֆընա ճէմ իթտիրմէյէ մէճպուր
 իտէր իտի: Հէր նէ գատար քի զիյատէ սօուք
 իտի Ֆագաթ սապահըն սասթ սօգուզու հէ-
 նուզ վուրուրտու, լաքին ճումաա կիւնիւ բա-
 դար կիւնիւ օլուպ չօգ քիմնէլէր շէհիր իչինտէ
 կէզինիլլէրտի: Նէվճիվանլար աճէլէ եիւրիւյէ-
 րէք ըսընմայա չալըշըրլարտը, իխթիյարլար էլ-
 լէրինէ նէֆէս վիրիպ, իշճիլէր տախի էլլէրիլլէ
 սըրթլարընա տէօյէրլէրտի: Օլ էնմատէ պիր
 նէվճիվան խաթուն էտիպանէ եիւրիւյիւլլէ
 Պուտիք նամ սօգագտան կէշէրտի, օրատարի
 էհալինին հալլէրինէ աշնա օլմասը միւշաատէ
 օլունուրտու, զիրա պիր Ֆագիր էվինտէն չը-
 գըպ տիկէր պիր Ֆագիր խանէյէ կիրէրտի,
 վէ տըշարը ավտէթիւնտէ եիւրէյինին հօշնուա
 օլմամասը սըֆաթընտան սնլաշըրլարտը: Արֆա-

Թը կիպի էլպիսէսի տախի եադըրըզըլը օլարագ,
 պօնու իլէ էլլէրի կիւղէլ պիր տէրիտէն մու-
 հաֆագա իտիլէրէք. սարդատէտէն օլմասը
 պէտիհի իտի: Պիր խանէնին էօնիւնէ վասըլ
 օլմուշ իշէրիլլէ կիրէճէլի էնմատէ, երրագտան
 թմնրտըզը պիր խաթունու կէօրիւպ տօսթու-
 նուն էագաշմասընա միւնթաշըր օլտու. օլ վա-
 գըթ գարշը կիտիպ լաթիֆ վէ կիւլիմնէյէրէք
 օնա տէտի:

— Սապահլար խայըր օլտուն, Մարիամ, նա-
 րլաըն:

— Չօք էյի. եա սէն:

— Շիւքիւր Ալլահա էյիմ, վէ էօյլէ պտէթը
 քիւշատէ քի գատոր տէյէլիմ նազլ իթմէյէ:

— Նասըլ օլուր քի. պուկիւն էյի հէվամըզ
 եօգ:

— Պէնիմ իշիւն չօգ էյիտիր: Սնճագ պիր
 սասթ վար քի տիւշէքտէն գալըմըշըմվէ շիմ-
 տիլէ գտար եիրմիֆուգարէ էվի կէզաթիմ: Ահ,
 սէվկիւլիւ Մարիամ, կէօրսէննէ եօգսուղուգ
 քի ինսանըն եիւրէյի վարշէ փարշէ օլուր: Աճ-

լըդ մը տէրսին, սուսուզուզ մը, հասթ ալըդ, չբալադ լըդ . . . իշխտիմէմիշ շէյ իշխտիլմէմիշ: Ա՛հ, պէն գէնկին օլտուզում իշխն քէնտիմի պախիթկար աստ խտէրիմ: զիրա Փագիրլէրէ էյ-լիքտէ պուլունմազ պէնիմ իշխն պիր պէօլիք էյլէնճէ տիր:

— Գորգարըմ քի շիմտի աղլայճան, Աննա, կէօզլէրինին իշինտէ եալար կէօրիւլօլում. պագ քի օ գտար տուլլուլու օլմայասըն: Պու գըշ պիլիը միսին Փագիրլէրէ նէ գտար շէյ վէրիլ-տի, քէօմիւր, էթմէք բաթամէս հէր պիր շէյ զիյաստէսիլէ վէրիլտի: Տիւն պէն տախի էլլի Փրանքլըգ իմկա վէրտիմ: զիրա քէնտիմին էօլէ փիս, նախաք էվլէրէ կիրմէքտէն խտ պաշգա-լար նըն վասիթտարլլա փարամն վէրիլմէսինի աղու խտէրիմ:

— Մարկամ, սէն Փրգարալարը թամրմայօր-ան հազիգամէն պուլունուր տիլէնճիլէր, Փու-գարալար տախի, քի սատագա խթէմէյի քէն-տիլէրինէ սանասաթ աստ խտուպ սայրըլարըն մէրհասէթինէ նախլ օլմաշ իշխն, մախտուս

էյպիտէլէրինի երըթըպ փիսլէրլէր՝ լարին ճէ-միսինի անլէրէ գոյաս իթմէ: Ա՛լ պէնիսլէ-սանա պիր իշնի Փամիլեասը կէօսլթէրէյիմ, քի անլէրին լիպասալարը երըթըգ վէ խանէլէրի փիս օլմայըպ, սատագա խթէմէյէ աղըգ տախի աշ-մաղլար, իլլա գապուլ իթտիքլէրինտէ մէմուսն վէ մէսրուր օլուպ տուս խտէրլէր: Օրատտ ան-լէրին սըֆաթընսա մէնգուշ պիր հիլպէթլի տճլըգ կէօրիքսին չօճուգլարըն օ՛ տօնուգ էյ-լէրիլէ թուլթտուքլարը սիյաս վէ գուրու էթ-մէք, վալիտէլէրինին Փիղանլարը, փէտէրլէրի-նին զամնազ գամ՝ ումուտուզլըլը: Ա՛հ, էկէր կէօզլէրին օ՛ սըգընթըլը վէ հիլպէթլի ման-զարայը կէօրսէ, ինան պէնտէնիգէ քի, ճիւ-զիւ պիր աղչէ իլէ անլէրին հալինի պագմայը միւքթէտիր օլտուզուն իշխն քէնտիմի չօգ պահթըլը աստ խտէրսին: Աճապ գատըր մլարն օլ վաքթթ կէօզ եաշլարընը մէն իթմէյէ նէ վագթթ չօճուգլար էթրաֆլըն իհաթա իթմիշ Փիսթամընըն ուճունտան թուլթուպ սըլար-լար, վալիտէլէրի մէսրուրէն սանա պագար,

փետերլերի պէօլէ պիր ումուլմազ եարարմ.
տան քէնախինտէն չրգմը օ չուգուր վէ պու-
րուլմուշ էլէրիյլէ էլէրինի սըգարազ կէօզ
եալարըլէ անլերի ըլատուր: Մէնին տախի ա-
նըն էլէրինի սըգամանն գապիլ տէ՛լիլ: Սա-
հիհէն, Մարիամ, պէօլէ տագիգարըր տէրհա-
թրր իթտիքճէ զայէթ մեթէհսիր օլույօրում:
Աննա պու մանղարալը նաղլ իթտիղի վագըթ
տօսթը տալա պիր սէօզ սէօյլէմէյիպ, Ֆիլիէն
հարճը պիր էսէր տախի կէօսթէրմէտի: Լաքին
Աննա միսիլլիլ քէնաի տախիմիլթէհսիր օլ-
մուշտու. վէ պիր եալլըք չրգարմը կէօլին-
տէն ճէրեան իթմէկտէ օլան կէօզ եալլարընք
սիկերաի:

— Աննա տէտի, արգու իտերիմ պերապէր
Ֆագիրլերի կէզմէյէ. իւզերիմտէ քեաֆի փա-
րամ վար: Պու կիւնիւմիւղիւ էյլիքիլէ կէչրէ-
լիմ. սանա թէսատիւֆ իթտիղիմ իշիւն չօզ մէմ-
նուն օլտումն:

Պու չէյ իւզերինէ Աննա զիյատէ մէսուր
օլուպ, էյլիքփէրվէր Ղաթլերին աստեղինի չօ-

զալթարըր իշիւն քէնախինի պախթիյար ատտ
իտէրաի:

Լաքին հայֆաքի, տօսթունուն կէլտիղի
էանատէ էօնիւնտէ արւմուշ օլտուղու խանէյէ
կիրմէյի ունութտու: Աճապ օլ խանէտէ տա-
խի Ֆագիր պուլունուրմու տէյու անլամաք
իսթ էյիպ օրայա կիրիշի պիրինճի տէֆա օլա-
ճազ իտի, ըսքին էօյլէ իճապ էթտի քի կիր-
մէտի:

(Handwritten signature)

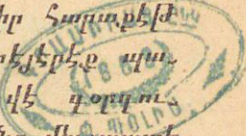
Բ.

Հագիղաթէն օ խանէտէ Ֆաքիր պիր Ֆա-
միլեա սաքին օլուրտու: Եալընըզ գիյնէթտէն
հալի վէ չըպուք տուվարար անլերին չէքտիք-
լերի էնտիշէլերէ շահատէթ իտերլերտի վէ օ
կիւնէ գատար աճապ չու մէքեան պախթի-
յարըք կէօրմիւշ մի տիր տէյի սօրուպ արայան
պուլընմամըշտը: Օտանըն հէվասը սօգաղըն հէ-

փասը միսիլլիւ սօուդ օլուպ, բութուպէթ տա-
 խի ֆագիրլերին լիպապարնա կէշէրտի. օճադ
 իշինտէ անճագ ճիւղի պիր փարչէ աթէշ եւ-
 նարաը, զիրա պիջ դաշ թահթա փարչասընտան
 մաստա անըն եէնիտէն եանմասընա տայիր պաշ-
 դա օտուն եօգտու: Օտանըն օրթասընտա պիր
 տէօշէք օլուպ իշինտէ պիր եաշարընտա պու-
 լունան հասթա պիր գըզ եաթար խտի, սըֆա-
 թընըն ըէնկի աթմըշ, ուֆագ գօլարը գու-
 բումուշ, կէօղլերի չուգուրլանմըշ, ազ վադըթ-
 տան ֆագիր գըզըղաղըն տէօշէի գապրիս-
 թանա թահվիլ օլաճարը պի իշթիպահ խտի:
 Անէ եագըն պիր նէվճիվան գատըն պէօյիւ-
 ճերէք թաշ իւզէրինտէ օթուրմուշ, էլլերիլէ
 կէօղլերինի գափամըշար, էլպիտէսի տիլէնճի
 էլպիտէսինէ պէնդէմէիլպ, իփէքտէն իմալ օ-
 լունմուշ խտի, լաքին վազըթ անըն ըէնկինի
 սօլտուրուպ վէ իւզէրինտէ իշլէմիշ օլտուղու
 ֆարպալարտան քէնտի ֆագիրլիլինի սէթը
 իթմէք արդուսընտա պուլունտուղու անլաշը-
 չըրար: Պազէն միւնգաթը պիր սէաա չըգտըպ

կէօղ եաշարընը փարմագ արալարընտան ա-
 դըտըր խտի: Աէ գըզը ճիւղի պիր հարաքէթ
 իթսէ, անիտէ վալիտէսի թիթըրէրէք պա-
 շընը գալտըրըպ աղլայարագ վէ գօրդու
 իլէ հասթանըն սօլմուշ սըֆաթընը միշաստէ
 իտերէք, թէքրարէն եօրդանը անըն տօնմուշ
 թէնիսէ չէքիպ, պատէ աղլայարագ եինէ գա-
 թիումուտ թաշ իւզէրինէ տիւշէրտի: Օտտա
 տերին պիր սիւքիւնէթ հիւքմիտերէք, եալը-
 նըղ ճամլարա չարփան գար սէտասըլա ըիւզ-
 կեարըն օճաք տէլիլինտէն չըքարաղը սէաա
 իշխտիլիրիտի:

Պիրազ վադըթ սօնրա դանն խտերսին քի գա-
 տընըն իւզէրինէ պիր կէվշէքիլէք կէլտի, զիրա
 գըզը տախի ասլա հարաքէթ իթմէղտի. պաշը-
 նը եօգարը գալտըրմայուպ, կէօղ եաշարը
 տախի փարմագ արալարընտան ազմաղա ֆէ-
 րաղաթ կէլմիլիլերտի: Օտտա պիր գապրիսթա-
 նէ պէնդէրտի քի քէնտիսինէ սլիա օլանը գա-
 պուլ իթտիղինտէ պիր տախի ասլա ալըլմադ:

Նակեան օճաք թարափընտան պիր գոյիֆ
սէտա իշխարխի, քի տէր իտի:

— «Վալիտէճիլիմ, սէվիլիլի վալիտէճիլիմ,
աճ ըմ»:

Պու նիյազը իտէն օճազ քէօնսինտէ օթու-
րան պէշ եաշարընտա պիր չօճուգտու: Տիշ-
լերի պիր պիրինէ վուրուպ, սըթմատան թու-
թուլմուշ միսալի սօուգտան տօնուպ թիթրեր
իտի:

Գատըն կէրէք անըն սէտաընը իշիթմէտի
եախօտ նիյազու արզուսունը իքմալիթմէք էլին-
աէ օյմատըղընտան ճէվապ վիրմէիպ սիւքիլթ
իթտի: Պիրազ վազըթ եհնէ էվիլէքի տէհչէ-
թէնկիդ սիւքիւնէթ հիւքմ իտուպ, պատէ-
հու սէտա եհնէ եիւքսէլտի:

— «Մէվիլիլի վալիտէճիլիմ, տէտի աճըգ-
տըմ, պանա պիր լօգմա էթմէք վէր»

Պու տէֆա վալիտէսի չօճուգունուն աճըզը
սէտաընտան պաշընը գալտ ըզպ մատերանի
եիւրէյի պըչագ եարասը միսալի եարալանըպ,
գաթիւմուտուպըղընտան կէօզլերի վարըլ-

տալարազ, ազլայըպ տէտի:

— «Սէվիլիլի Օննիկիմ Սյլաճ աշգընա սոււ
օլ: Աիւզէլ էվլատըմ, պէնտէ աճըգտան էօլիւմ
աէրճէսինտէլիմ, նէ եալա ըմ, պիր չէլիմիդ եօգ:

— Լաքին վալիտէ, պէն չօգ, աճըգտըմ . . .
պիր ուֆաճքդ լօգմա էթմէքտէմի եօգ»: Չօ-
ճուգուն սըֆաթընտա աճըք պլամէթի մէն-
գուշ օլուպ պու սէօզիւ էօլէ եիւրէքտէն
սէօլէմիշ իտի քի, վալիտէսի տալանամայուպ,
գաթ ումուտանի ալիլիլիթա դօշար միսալի
եէրինտէն սըլարըպ, կիտիպ դիւրեր էլինի եօր-
զանըն ախլինէ սօղուպ ուֆազ պիր էթմէք
չըզարտը, վէ չօճուգա տօղրու կէլէրէք:

— «Մէ, Օննիկ, տէտի, պէն պունու ֆա-
գիւ գըլ գարտաշըն իշիւն սալլամըլըտըմ, լա-
քին պանն իտէրիմ քի ալթըգ քէնախլինէ
լուգուճի եօգ, գալալըգուգուճաղըլ»: Մատէ-
րանի եիւրէլինին աճըսընտան, սէսի քէսիլտի:
Լաքին Օննիկ էթմէյի կէօրալիլիտէ, ազլընըն
սուլարը ագարազ, գուրտուն գուրպանընը
գաթարըլ միւսիլիլի իքի էլլէրինի աշարազ

գօրուպ էթմէյի գաւիտը Ապիտէսի հասթա-
 նըն եանընա ալտէթ իսուպ. պիրազ տիգդաթ-
 լըճա պագտըգտան սօնրա պսյըլըպ եերէ
 աիւշաիւ. Աաբին օ պիր չօճուք՝ զայէթ մէս-
 բուր օրուպ աերագապ էթմէյի աղղընա կէօ-
 թիւրիպ վահչիճէ ըսրտը, վէ նըսֆընսան գի-
 յատէսինի եէտիյինտէ ֆարիղ կէլիպ, գարան
 յօգմա իւզէրինէ հազմ իտերէք պագրպ աղ-
 զընը տաիի եագլաշտըրտը իտէ տէ, եէմէտի-
 Վատէ այաղա գայգարագ ուսիլիէթլէ վալի-
 տէսինէ եաշլաշըպ, ույուր զանն իտուպ
 ույանտըրմագ իչիւն էլինի սարտը, վէ էթ-
 մէք լօգմասընը ուղատարագ յաթիֆ պիր ու-
 տա իլէ .

— «Մէվլիւլիւ վայիտէճիղիմ, ա՛լ, Մարիամ
 իչիւն տէ պիր լօգմա սագլատըմ. Պէն տահա
 աճ վէ զաիֆ իմ, լաքին փէտէրիմ կէլաիյին-
 տէ պանա պիր փարշու էքմէք տահա վերիր-
 սին տէյի՛լ մի»:

Պիչարէ գատըն անը տէրագուշ իտերէք
 եիւրէյինտէ սըգտը. լաքին պիրաղ վաքըթ

կէլտիքտէ գօլարը կէվչէլիպ, տույմատան չօ-
 ճուղու աշաղը գօլտը, վէ պիչարէ եինէ էվ-
 վէլքի հալինէ կիւրիֆիթար օլտու: Օննիկ եա-
 վսչճա գաղգա նտաշընա եագլաշըպ վէ սու-
 բարմըլ օլան սըֆաթընա նագար իթտիքտէն
 սօնրա, ույու տահա, սէվիլիւլի Մարիամիկիմ,
 տէտի, պատէ աթէչին եանընա կէլիպ, եինէ
 օճագ քէօչէսինտէ օթուրուպ, սիւքիւթ
 օլտու:

Պու էնաատէ իտիքի Մննա եըրագտան քէն-
 տի տօսթուճուճն եագլաշտըղընը կէօրիպ իս-
 նէ էօնիւնտէ տուրմուշտու:

Թէմամ պիր սաաթ պիչարէ վալիտէ պահ-
 ըըթէֆէքքիւրէ տալարագ, քէնտի տալի աճ-
 լԷք հիսս իտուպ, վէ սըղընթընտան
 պայըլմաք կէլիւրտի. լաքին քէնտի աճըղընը
 նասըլ տիւչիւնէպիլիւրտի, քէնտիսի քի
 էվատընըն էօլում եաթաղընըն եանընտա
 տուրուպ աղ վաքըթտա սօն նէֆէսինի վերէ-
 ճէք տէյու գօրգարըտը: Պիր վալիտէ տայմա
 վալիտէ տիր, կերէք զէնկին կերէք Փուգարէ,

իսթէր պախթիսար իսթէր տէյիլ, պիր վալի-
տէնին էվլատը իւզէրինէ էտինտիյի մուհապ-
պէթ կիպի շէտիս տուչլու հօդ տըր պու
տիւնետառէ խուսուսա օլ վալիտէլէր քի էվլատ
լարնը պիւլիւթմէք իշին շէքմիշ օլտուքլորը
էլէմ վէ էնտիշէլէրի տէր իսթըր էտէրէր:
Ստաթ օնտա՝ վալիտէսի վէ Օննիկ ետրլէրին-
տէն սըչրայարագ:

— «Մ՛հ, իշթէ փէտէրին, Օննիկ:

— «Մ՛հ, իշթէ փէտէրիմ, վալիտէ »:

Մէսրուրիյէթլէրինտէն սըֆաթլարընըն մահ-
տունիյէթի կիտիպ՝ կէլէնէ տօղրու իսթիգպա-
լէ կիթտիլէր, լաքին օտատան տըչարը չըդ-
մազտան պիր ատէմ իշէրի կիրտի: Օմուզու իւ-
զէրինտէպուլունան գարլարը սիլքէճէղի էննա-
տէ, Օննիկ փէտէրինի պիրազտահա եազընա կէ-
թիլմէք արզուսունտա պուլունտուզու միսիլու
էլինտէն թութմուշ շէքէրտի: Ստէմ՝ օ պիր
էլինի զէվճէսինէ ուզատարագ վէ տէրին մահ-
տունիյէթ իլէ,

— « Թէրեզա, սէֆիլիզ: Սապահտան շիմ

տիլէ դատը արտապանլա թիմուր եօլա դարիպ
տուրտում, լաքին հիշ պիր շէյ գաղանամա-
տըմ, դաթ՝ ումուտուղլուզումտան նէ՝ եափա-
ճաղըմը պիլէմէյօրում էօլտէյտիմ տահա էվ-
լա օլուր տու »:

Պունու տէյուպ պաշը օմուզունա տիւշէրէք
կէօլլէրի տախի երէ տօղրու սիքիլերէք, շիտ-
տէթլէ տամարլարը վուրմաղա պաշլատը: Զէվ-
ճեսի պունուն հալինի կէօրիպ քէնտի սըգըն-
թըլաջընը ունութտու. պօյնունա սարըլարագ
վէ աղլայարագ տէրիտի:

— Մ՛հ, Փրանկիսկոս, էօյլէ շէյ սեօյլեմէ,
նիհայեթինէ գատար պու հալտէ դալմայըզ:
Պիզիմ պէօյլէ սեֆիլ օլմամըղա սեպկպ սէն
տէյիլ սին:

— Փետէր, փետէր, պաղըրտը ուֆադ չօ-
ճուդ, աճըգարմ, պիր փարչա էթմէք վէրեր-
միսին պանա:

Պու սէօղլէրտէն փէտէրինին ըննիլի աթլպ
ճէմի ազասը տիթրէյերէք վահշի պագըշլա
չօճուղա պագտը. օ՝ տախի դօրգուպ օճա.

486-2012

դրն արգասանա չէքիլէրէք աղլայարաք պաշ-
լատչ տէմէյէ.

— «Սէվկիւլիւ փէտէրիմ, պիր տահա եասի-
մամ» :

Օլ վաքրթ իշնի, եարո գամալը կէօլլէ-
րինի քէնտիսինէ չէվկիւմը օլուն օլ պիչարէ
ճան չէքիլէն գրգրն տէօլէյինէ եաղլայրպ ա-
նա պիր քէրրէ պագտը.

— «Թերեղա, տէտի, արթըգ սապորա մէ-
ճալիմ գալմատչ, նիհայէթ օլ հալէ տիւչար
օլաուք քի . . .

— «Նէ վար, եա բապպիմ, նէն վար» :

Իշնի քի ֆիքրինտէն իսթեմէյէրէք պիր
գարար վերմիշտի, պիրտէն բահաթլանըպ, վէ
ֆիղանլարըյա նէ տէրէճէ զէվճէսինէ քէթ
վերմիշ օլտուղունու ֆէհմ իտէրէք, անըն
էլինի թութուպ եիւրէքսիղ պիր թարպլա
տէտի.

— «Թերեղա, պիլիսինքի էվէնտիյլանտէն
պու կիւնէ գտար չարըչուպ, սալա պիր կիւն
սէնի վէ սէվկիւլի էվլատլարըմը աճ պըրադ.

մամըչըմ: Իմտի եադըչըմը քի ծն սէնէ չա-
լըչարգտան աճնրա տիլէնմէյէ պաչայըմ: եա-
դըչըգ պլըմը քի տայիմա անլըմըն թէրինլէն
գազանտըղըմ էթմլի շիմտի սայրիլէրին-
տէն գափու գափու իսթէյիմ: Թերեղա,
էօլում տէրճէսինտէ օլտագ տախի պէն պու
չէյի եափամամ: պու չէյ իւղէրինէ տիւչիւն-
տիքճէ ութանտըղըմտան գըրիգըրմըղը քէսի-
լիյօլում: Տիլէնմէք, խայրը, աղ պիր վաքրթ
քէնտիմիղի գայըրմաք իչիւն տահա պիր չէ-
յիմիղ վար աըր: Հաղիլաթէն եիւրէյիմ փար-
չա փարչա օլույօր, լաքին իճապ էթտիլէնտէ
նէ եափալըմ, եիւք թաչըտըղըմ արապայը
չըգըպ պու կիւն բազարա կէօթիւրիպ սաթա-
լըմ ինթիմալ քի օլ էսնատէ պիր իշ պուլուպ
անտէն գազանտըղըմ աղչէ իլէ տիկէր պիր
արապա սաթան ալընճաղա գտար կէչինիլիգ:
Տահա եարըմ սաաթ գտար սապը էթ, տօլու-
էլ իլէ սիգէ ալտէթ էտէրիմ» :

Քէնտի եէվմիյէսինի գայըրմաք իչիւն պու-
արապանըն իշնիյէ չօքլուղումու վազար. պու-

Յունն իլիւն անլն սաթ ըլմասւնա նէ տէրէճէ մահսունիլէթլէ գարար վէրիչի թհանիւս օլունմաղ: Չէվճէսի տախի պու շէյ իւղէրինէ աղ միւքէտտէր օլմասը. լաքին մատէրանի եիւրէյի՝ քէնտիսինի եվլատարընը գայըմաղս մէճպուր իտուպ, զէվճինին դարարընա բույրիղա կէօսթէրէրէք տէտի:

— « Աիթ, կիթ, պու կիւնքիւ բաղարտա արապաճըղընը սաթ, զիրա պիչարէ Օննիկիւ միզ աճլըգտան էօլիւս, պէն տախի կիւճ հալ իլէ այագ իւղրէ տուրապիլէյօրում. վէ օրատէ Փագիր պիսուչ դուղուճըղաղ ինիլէյօր . . . Ա՛հ, նի՛չիւն սէն տախի կէօյտէքի մէլէքլէրին եանընա դօշմայօրսըն, սէվ կիւլիւ եվլատըմ » :

Եինէ կէօղ եաշլարը աղմաղա պաշլայըս, վէ իշճինին տամալլարը տախի եէնիտէն սարողլտը. զիրա դաթիւմնուստուղուղ անլը իւղէրինէ օթուրմուչուտու. լաքին քէնտիսինէ կէլէրէք, չըղըս կվտէն կիթտի: Նակեահ աբապանըն սէսի ալընտը քի իշճի աճէլէ իլէ

կէօթիւրէյօրտու. լաքին աղ վաղըթտան երբաղ լանարաղ՝ սէս տախի քէսիլտի:

Գ.

Օլ կիւնքիւ բաղարտա ճօգօն նամ քիւլիւք սօղաղըն քէօչէսինտէ, սայեր էշեպլէր իլէ պէրասղեր իքի թէքէրէքլի պիր ուճաք արապտ տախի վարտը. եանընտատա պիր առէմ պուլունուրտու քի էլէրինի կէօյսիւ իւղէրինտէ պիր պիրինէ կէչիրմիչ սիւքիւթ օրտուրու հալտէ կէօղլէրինի՝ պիրաղ երբաղտա՝ պաշլտ շէյլէրին սաթըլմասըլլա մէշղուլ օրան թէլլալա չեվիրմիչտի Պաղէն պու առտամ այագչարընը եէրէ վուրտուղունտան, անլն կայէթ միւքէտտէր օլմասը աղնաշլլըրտը. վէ օ՛ կիւնէ դատար եէվմիլէսինի գայըրմէշ օլտուրու արապանըն իւղէրինէ պտքտըքճա պահըր թէ՛ Քէքրիլէ տալարալ:

Պէօյլէ պիր միւքէտաէր հարտէ տուրտու
զու էննատէ, իքի խաթունն բազար եէրինէ
կէրտիէր. իշճինին պողուլմուշ սըֆաթը սն
լէրտէն պիրիսինին նազարը տըգգաթընը ճէլպ
խոււպ, Յօգօն նամ սօգաղըն քէօչէսինտէ
տուրարաք, տօսթունա տէտի.

— « Աէօրաթի՛ն մի, Մարիամ, պու ատամէն
սըֆաթընըն մահսունիէթինի:

— Հանկը ատամէն, սէվիլիւ Աննա:

— Սեաղընը եէրէ վուրան. պա՛ք, գօլլարը
նա՛սըլ չէքլիւնի տիրէր: Պիլիշ օլ քի, Մա
րիամ, պու պիչարէնին պիրի տիր . . .

— Ի՛նթիմալ տըր, լաքին քիմ պիլիր պու
հարաքէթին խըրս ալամէթի օրմատըղընը:

— Խայրը, Մարիամ, սահի՛ն սէֆիլիւ սը
ֆաթլարընտան էօյլէ կիւղէլ թանըլըլար քի
փաք ելուրէքի օլանլարը քէնտիլէրինէ ճէլպ
խոււպ սըրտաշ խտէրլէր: Պունա նիսպէթէն,
քէօթիւ վէ խըրսը քիմնէլէրէ նազար գըլմաք
իչիւն իգրան իթմէտիլճէ միւքթէտիր օլա
մագըն: Պէն եանըլմաճըլըմ տըր, սէվիլիւ

տօսթում, պու իշճի քէնտի էնտիշէլէրինի գը
շըն ուզունլուզունտան չէքմիշ տիր: Նազար
էթ քէնտի էլպիտէլէրինէ, նէ՛ երթըք վէ նէ
տէ փիս տիրլէր: Յանընա կիտէլիմ. պէն գա
հըրլարընըն էսպապընը ուրմաղա ճէսարէթ է
տէրիմ:

Իքի տօսթլար իշճիյէ տօղըու կէլմէյէ պաշ
լատօլար. լաքին քէնտիլէրինտէն էվվէլ քէզո
իշճիյէ պէնդէյէն տիկէր պիր ատամ կանընա
եաղլաշար, վէ ումուզունա վուրտարք,

— « Նէ՛ տերսին, Փրանկիսկոս, պու կիւնքի
հավայա, զիյատէ սօուգ սէյիլ մի: Աէլ պէ
րապէր, սանա պիր գատէհ բաղը իչիրէյիմ »:

Պիչարէ իշճի ումուզլարընը սիլ քերէք ա
լա ճէվապ վէրմէտի: Տիկէրի հայրէթտէ գա
լարաք՝ ելուլունէ պաղըպ՝ սըֆաթընըն բէնկ
սիղլէլինի կէօրտիւքտէ,

— Փրանկիսկոս, պաղըրտը, նէ՛ն վար, սէվ
կիլիւ տօսթում:

Յինէ ճէվապ եօղ ուտու. օ՛ էննատէ իրի
խաթունլար պունլարըն միւքեպէմէլէրինի տա

հա կիւղէլ կելժմէք կչին եարըշմաղա վա-
ղըթ համախլէր:

Նհհայէթ Փրանկիսկոս եախալ վէ քէսիք
սէտա կլէ սէօյլէ ճէվալ վէրաի:

— «Ան պանա, Գրիգոր, բաղք կիրմէյէ
խժէյօրուն. լաքին պէն պիր գատէն կչքի
կչմէքտէն խե՛ հօյմէյի տահա չօղ արղուլէ-
րիմ: Էլէր պիլմիշ օլտան, տօսթում, նե՛ սե-
փալէթտէ պուլունտուղում . . .

Պու սէօղլէրի էօյլէ միւքէտտէրանէ սէօյլէ-
միշ խաի քի, Գրիգորուն եիւրէյի վարչա վար-
չա օլտու. էյլէնճէ թարղընը պրագըպ, անըն
էլինի թութարաք տէտի:

— «Փրանկիսկոս, սէվիլիլի տօսթում, նէն
վար. իւղէրինտէ հօյլում արամէթլէրի կէօրէ-
հօրում. Թէրէ՞ղա մը հօլաիւ նե՛ օլտու»: :

— Խօյր, խայր . . . տօսթումումղ պու-
լունտուղուն կչին, տուր քի սամա հեր շէլի
եէրլի եէրինէ աննատայրմ: Զանն հտէրիմ պի-
լիրսին, էօյլէ տէյի՞ մի, Գրիգոր, քի պէն չարշ-
մամ իլէ նափաղամը պուլումը կչին թէնպէլ-

լիք իժմէմիշ իմ. վէ շիւքիւր Ալահա պու
կիւնէ գատար տայխնա գայրմըրշտում, լաքին
շիմաի իշիմ եօղ: Սէվիլիլի Թէրէղամ իքի
կիւնտէն պէրու աօլա պիր շէյ եէմիշ տէյիլ
տիգ. Օննիկին աճլըգտան տիլի դուրումուշ
օլուպ, Մարիամիկ տախի պէլքի շիմտիյէ գը-
տար ահրէթէ ինթիգալ իժմիշ տիր. պիշարէ
վալիտէսինին սօուգտան վէ շէքտիլի սերէն-
ճամարտան սիւտիւ քէսիլմիշ տիր: Պունլարը
տէրհա՞թըր իժտիրճէ, Գրիգոր, ինան պանա
քէնտիմի հօլաիւրմէք արղոււընտա պուլու-
նույօրում: Էլէր պէնիմ եէրիմտէ սէն օլմուշ
օլտայտըն, տիլէնէպիլիլումիլտին:

— Տիլէնմէ՞ք մի. գապիլ տէյիլ, էլլէրիմ ի-
շէ եաղատըղճա իմքեանը եօղ:

— Ա՛հ, պէն տախի պէօյլէ իմ. լաքին իշ օ
գատար ուղատը քի՛ պու կէօրտիլիւն արա-
պատան մատտա նէյիմիլ վարսա բէհինէ գօ-
տուր: Պունու սաթմամաք կչին նե՞ գատար
վաղըթ խտարէ կլէ եաշատըղ. լաքին մատէմ
քի Ալահ պէօյլէ իսթէյօր, պու տախի սա-

Թըրաւն ղէվճեմէ վէ եվլատարրմա էթմէք
կէօթիւրմէք իչիւն . . . էլ վէրիւր քի թէլլալ
չափուդ կէլսին . . .

—Իշթէ կէլտի . . . սէօյլէ պանա, Փրան-
կիսկոս, սէն շիմսիյէ քատար տահա Պուտիք
սօգաղընտա՞ մըսըն:

—Էվվէթ:

Օլ էննատէ իշճինին տուրմուշ օլտուդու
եէրէ թէլլալ սանտալիյէյի գօյուպ օթուր-
տու, վէ պաշատը օլան սէտասը իլէ պաղըր-
մադա.

—« Սաթուն պանդար, պուրայը կէլինիզ,
արապա խթէյէնիէր, պուրտյը կէլինիզ »:

Իշճինին սրփաթընտա պիւր մէսրուրիյէթ ա-
լամէթի կէօրիւնտիւ:

Իքի տօսթ խաթունյար քէնտիլէրինին շաղ-
լըղընա սէպէպիյէթ վերէն շէյ իւզէրինէ միւ-
քնալէմէյէ պաշլատըլար:

Թէլլալ եինէ պաղըրոր:

—« Քի՞մ վէրիւր պու արապա իչիւն օթուդ
Փրանք: Օթուդ Փրանք . . . եիրմի պէշ Փը-

րանք . . . տահա եէնի օլան պէօյլէ պիւր ա-
րապա իչիւն, պիւր շէյ տէյիլ . . . եիրմի Փը-
րանք »:

Խաթունլարտան պիւրիսի պու սօն Ֆիլաթլէ
դապուլ իտէճէյինի պաշը իլէ անլատըպ թէլ-
լալ եինէ պաղըրտը.

—« Եիրմի Փրանք, եիրմի Փրանք, արթտը-
րան եօ՞դ մու ».

Օրատա հաղըր պուլունանլարտան պիւր դաշ
քիչի աղ պիւր շէյ արթտըրալար. լաքին նէվ-
ճիվան խաթուն անլէրին տէտիլինտէն տայիմա
պիւր տահա զիյատէ վէրիւր իտի:

Արթտըրանլարըն աէտիլէրինի աննամաք
իչուն՝ թէլլալ էօթէ պէրի գօշարադ պաղը-
լըր իտի:

—Եիրմի պիւր Փրանք.

—Եիրմի իքի Փրանք.

—Եիրմի իւշ Փրանք.

—Եիրմի տէօրթ, եիրմի պէշ, եիրմի ալթը
եիրմի եէտի Փրանք.

—Եիրմի եէտի Փրանք . . . պաշլա արթ-

արըման եօ՞ղ մու, ճէվապ վէրէն ջիմնէ եօ՞ղ
մու: Լօյլէ իսէ սէնտէ դալտը, խաթուն, կիւ-
լէ կիւլէ գուլլան:

Սննա թէլլաթէ պիր քաչ սէօղ սէօյլէտի.
Թէլլալ տախի պիւթիւն սէսի իլէ պաղը-
լարաք:

—Փարայը ալաճաղ օլան արքամտան կէլ-
սին ջի վէրէլիմ, տէտի:

Խշճի թէլլալըն խանէսինէ կիտիպ փարասը-
նը ալըպ, սօն տէֆա օլարաք մահսունանէ ա-
լապարնըն իւզէրինէ պաղտը, վէ էվէ կիտէ
ճէյի էսնատէ, խաթունըրտան պիրի քէնտի-
սինէ եաղլաչարաղ, տէտի:

—Պսղսանա, պիր աղ փարա գաղանմանը
խաթէրմիսին:

—Սննա նէ կէճնա խըտմէթտէ պուլունա-
պիլիրիմ, խաթուն:

—Խաթէրիղ ջի պու արասլայը պիղիմ է-
վէ գատար կէթիթէսին

—Խաթուն. պիր էլղէմ մասլահաթըմ օլ-
տուղու իչին կէօթ իւրէմէյճէյսէ չօղ եանարըմ:

Սննա ղիյատէ մէրհամէթլի օլուպ, Փաղիթ-
լէրի քէնտի տաթունտան ղիյատէ թանըրա-
ղընտան, երրաղլանմաղա պաչլայան իշճիլէ

Պստիթ սօղաղընա կիտէճէյիղ, տէտի:

—Օլ վաղըթ հաղըրըմ, խաթուն, սիղէ
խըղմէթ իթմէյէ, ղիրա պէն տախի օրայա
կիտէյօրում:

Խշճի էլլէրիլէ արասլայը թութարաղ, վէ
եօլ իւզէրինէ սէրիլմիշ օլան պիր չօղ էշնա-
լէր իւզէրինտէն արղգաթ իլէ կէչիլիպ. աճէլէ
եյուրիլէն իքի խաթունըրաթը թէտքիպ էտէր
խի: Քէնտիսինին օլան արասլայը, շիմտի
տիկէրինին էվինէ քէնտի էլիլէ կէօթ իւրտիւ-
կիւնիւ տէր հաթըր իթտիքճէ, շտիա պիր
քէտէր եիւրէյինի սըգարըր. լաքին ալմըշ
օլտուղու փարայլա քէնտի կիւզէլ ղէվճէսինին
գանըր եաչլարընը սիլմէյէ կիթտիլինի պիրտի-
կինտէն, գալպինին քէտէրի թէսէլլիյաթա
թահվիլ օլըր ուտու:

Յօլտա խաթունըր քէնտիսինի պիր տիւ-
քեան էճիւնտէ տուրտուրարաղ. արասլա ի-

չինէ պիր թօրպա բաթաթէս, իքի-խչ պէօյ-
իւք էթմէք վէ օտուն գօնուուպ, Սննա տա-
խի քէնտի էլիլէ իչինէ թօրբարտան իմալ՝ օ-
լունմուչ պիր գապ եէրլէշտիրտի:

Պուտիք սօգաղլնա վասըլ օլտուքլարընտա
իշճի արապայը ներէյէ կէօթիւրէճէյնի սիւալ
իթտիքտէ, Սննա՝

—Իլէրի կիթ, տահա երբագ արբ տէյի
ճէվապ վէրտի:

Լաքին իշճի սապահայըն Սննանըն տուր-
մուչ օլտուղու խանէնին էօնիւնտէ արապայը
տուրտութարագ, տէրունի հիյէթի թէհայիւ-
րիւնին զոպթընա միւրթէտիր օլամայըպ, էր-
քեանի պիր թարղլս տէտի:

—Խաթունլար, բէճա խտէրիմ, պիր տաղի-
գա պանա շու էվէ կիրմէյի միւսասատէ պու-
ետուուն:

Էմրինի վէրտիքլէրինտէ, գարույու իթիպ
իշէրի կիրտի խաթունլար տախի անէ միւ-
թէագըպէն քէնտիսիլէ պէրապէր օտանըն ի-
չինէ կիրտիլէր:

Աննա վէ տօսթու միւթէհայիւր տօնուպ
գալտըլար. զիրա թէմնաչա իլլէ տիքլէրի ման-
զարա զայէթ հիյպէթլի օլուպ, պիր գատըն
եաթագըն եանընտա օթուրմուչ վէ պաշընը
օնա տանամըչ: Էօլիւ միսալի սէրիլմիշ, կէօղ-
լէրի գափալը վէ սրֆաթընըն բէնկի պիւս-
պիւթիւն աթմըչ կէօրիւնիւրտիւ:

Քէնտիլէրինին իշէրի կիրտիքլէրինտէ, ու-
ֆաղ չօճուգ՝ վալիտէսինին տույգուտան հալի
օլան էլլէրինտէն թութմուչ՝ պաղըրըրար:

—Սէվիլիւլիւ վալիտէճիլիմ, աճ ըմ, պիր
լօգմա էթմէք վէր, բէճա խտէրիմ:

Ձէվճի խաթունլարըն օրատա հաղըր պու-
լունմայարընտան խապէրի օլմայըպ, գէվճէսի-
նէ տօղրու գօշուպ գաթի ումուտանի պիր
սէտա իլլէ օնա սէս վէրտի. տէրունի մէյու-
սիլէթինտէն քէնտի սաչլարընը եօլուպ՝ կիւճ
հալ իլլէ պիր քաչ սէօղ սէօյէյէպիլիրտի:

—Թէրէզա . . . ահ պէնիմ սէվիլիւլիւ թէ-
րէզամ, պիչարէ գարը. Եա՛ Բապպիմ, էօլ-
տիւ մի նէ օլտու . . . աճլըգտան վէ սօուգ-

տան հօլմուշ: Նէ՛ կախարդ քի պէօյլէ մուսի-
պէթլեր կէլսին պաշրմուղա տէլի պողըրըրտը:
Պաղտէթէն մասա իւղէրինտէն պիր պուչազ
գափտը: Աննա պու հայի կէօրիւնճէ, պաղը-
րարող իւղէրիննէ գօշտու վէ էլինտէն պու-
չաղը ալըպ:

— «Չէվճէն հօլմուշ տէյիլ աիր, տէտի:
Ալ շունու, չափուզ գօշ պիր ազ շարասպ ստ-
թըն ալ »:

Պունու տէյուտ, էլիննէ բարա գօտու: Փշ-
րանկիկիկու բաբայը ալտըրգուտ օջ կիպի օտա-
տան տըշարը գօշուպ նապէտիտ օլտու:

Աննա՛ գըզգարնտաշա մախսուս օլան տըղ-
գաթլա պիչարէ գատընը դուճաղընա ալարաք
ճէպինտէն պիր փօրթուղալ չըգարըպ հատ-
թանըն սարը տուտաղլարընա արգտըղտան
սօնէրա պիտ թտըրափտան տախի էլլերինի օ-
վալարտը: Աէօղլերինի աշտըղընը կէօրիւնճէ,
Ալլահա շիւքիւշ վէրտի:

Պու էանատէ Մարիամ տախի ոլօշ տուր-
ճայարազ, ուփաղ չօճուղուն նիյաղընը իչիթ-

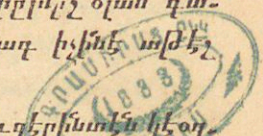
տիլինտէ, արասլայա տօղրու սիլիրտիպ, պիր
էթմէք իլէ թօրրաղտան կախըրմըշ օլան գա-
պը կէթիրէրէք, չօճուղա օճաղ իչիննէ աթթէ
դօմտընը սըմարլամըշ տը:

Օննիկ էթմէյի կէօրիւնճէ, իւղէրինտէն կէօղ-
լերինի դալտըրամայըպ, պիր փարչա իսթէտի:
Սապահայըն ֆուգարէլէրտէն իքրահ էտէն
Մարիամ՝ չօճուղուն իսթիրապընը կէօրտիք-
տէ, էիւրէյի էօյլէ հարաքէթ էթտի քի, էլի
իլէ մասանըն իւղէրինտէն պըչաղը ալըպ էթ-
մէյի քէստի:

— «Ալ էվլատըմ, տէտի, իսթէտիլին դա-
տար եէ: Պունտան պէօյլէ ապա աճըրդ չէք-
մէյէճէքսին »:

Չօճուղ մա էլ մէննունիլէ էթմէյի ալըպ, ա-
նըն էթտիլի էյլիկէ մուղապիլ էլլինի էօրիւպ
պաչատը էօյլէ լսթիֆ պաղըշա Մարիամա
պաղմաղա քի, կէօղիւնտէն ճէրեան իտէն
կալարըն սէթրի իչիւն, պաչընը օ պիր թա-
րաֆա չէվիրմըշ իտի:

Օլ էանատէ վախտէսի մէսրուրիլէթլէ կէօղ-

լերինի հաղմ խտերէք եւմէք իլէ մէշոււ օլան
 էվլատընա չեվիրտի: Քապիլ քի քէնտի էյլեք-
 փերլէրինէ թէչէքքիւր սունմադ արղուսընտա
 պուլունույօրտու, լաքին ղէվճինին ափտէթի
 պու շէյի մէնն իթտի: Ձէվճի քէնտի գարը-
 սընըն հայեթտա պուլունտուղունու կէօրիպ
 էլինտէքի շիշէյի մասանըն իւղերինէ գօտուք-
 տան սօնրա, անէ տօղրու գօշարագ, գուճագ-
 լաշրպ, թէսէլլի ի հաթլը իլէ տէր խտի:

— « Եւվիլուլու թէրէգամ, սահա սահմը-
 սըն, սեվիլուլում, գալպինի բահաթ թութ, ա-
 բապանըն փարասը եանըմտա աշը, կէչինէճէք
 փարասիղ վար: պահ, պէն սէֆիլ հալիմտէ
 պիլէ մէլէքլէր կիպի մէսուր ում . . . սա-
 հիհէն տէր իմ, սեվիլուլու թէրէգամ, պէն ար-
 թըգ սէնի պու տիւնեատէ կէօրէճէյիմի մէ-
 մուլ իթմէղ խտիմ »:

Մննանըն էլինտէ շարապ իլէ տօլու պիր
 թաա պուլունտուղու հայտէ, եագլաշրպ թէ-
 րէգայա իլիրտի: Մնըն շարապը իշտիլի էսնա-
 տէ, ղէվճի մելթէհայիլը՝ Մննաեա վէ ծնուն

պօսթունա պաղտը, քի Օննիկ իլէ պէրապէր
 աթէչէ եագըն տուրուպ, վէ անըն ուֆադ
 էլլերինի աթէչէ եագլաշարրարագ, տէր խտի:

— Էյլ ըսթ էլլերինի, էվլատըմ, էքմէյինի
 շապուգ եէ. օ պիթտիլինտէ պէն սանա պաշ-
 րա պիր փարչա տահա վէրիլը իմ:

Իշճի ույղուտան ույանըր կիպի օլտու զանն
 խտերսն քի օտա իլինտէ իքի խաթսն պու-
 լունտուղունու օլ վագլթ անրատը:

Խաթունլար, տէտի, պիչարէ ղէվճէմէ իթ-
 տիլինիլ մուպէնէթ իլիւն շիմտիլէ գատար
 միթէչէքքիւր օլմատըղըմա աֆվ պուլուրուն:
 Պէօլլէ պիր ֆուգարէ էվինէ կիրմէյի արղու
 իթմէնիղ եիւրէյինիղին զատէլլինտէն տիր-
 սիղէ մէմունիլէթլտի նասըլ պէյան էտէճէյի-
 մի պիլէմէյօրում:

Էյլ ի ֆամիլեա, ճէվապ վէրտի Մննա, պիլ
 պիրիլիլ սիղին նէ տէրէճէ աճըղ վէ սօուդ
 չէքտիլինիղի, վէ անընըղըն թէրի իլէ նաֆա-
 գանըղը պուլուագ իլիւն տիլէմէք սիղէ նե՞
 դատար ար կէլտիլինի: Պէօլլէ պիր տույղու

չայեանը իւճրէթ տիր. սլունտան սէօյլէ պիր տահա պու սէֆիլ հալէ կիրիֆթար օլմայտ. ճադսընրդ:

Մասա կըզէրինէ պիր ավուճ փարա գօյուպ սէօղիւնէ տէվամ իլէ,

Իշթէ սիզէ փարա. զափունուն էօնիւնտ տախի բաթաթէս, օտուն վէ էթմէք վար տրր. պանկարըն ճէմիսի տէ սիզին, արասպա տախի սաթըլմամը տրր. անը գուլլանըն եէվմիլէնիզ զի գայրմաք իշիւն. սախիլիք իլէ եաչայըպ, տիլէնմէլինիզ. լաքին եինէ աճըրգ վէ սուգ. իւսթէ կէլիրսէ, իշթէ պու բուսուլա եանընըզտա դալսըն, իշինտէ իամիւմ իլէ մահայը ի. գամէթիւմ եազըլը տրր, պանա միրաճաւթ էտինիզ, վէ պէն տայիմա սիզէ մուսավէնէթ. տէ պուլունուրում:

Աննա պու սէօղէրի սէօյլէտիլի էսնատէ օտա իշինտէ էօյլէ պիր սիւքիւնէթ հիւքմ իտէր իտի քի ապլա պիր սէս իշիտիլմէյէրէք իշճի իլէ զէվճէսի գանլը եաչար տէօրիւպ, էվվէլրիսինին պիր սէօզ սէօյլէմէյէ գուտրէ.

թի օլմայուպ, իշիթմիշ օլտուղու շէլլէր իւզէ. րինէ հայրէթատ գայըպ, իքի խաթունկարա սօզրու պադար ըտը:

Աննա պու սէօղէրի պիթիրտիքտէն սօնրա պիշարէ գատըն տիզ իւզրէ կէլիպ, վէ կէօզ եաչարըլլա Աննանլը էլլէրինի ըլլատարապ.

— «Էյ կիւզէլ խաթունկար, սիզ էյի էօլիւմ էտէճէքսինիզ: Ալլահ սիզէ մուգապիլինի վէր. սին, քի պաղպան մէլէք միտայի պիզէ եէթի. շիպ պէնի տախի էօլիւմաճն խէլաս իթ տինիզ:

Վալիտէ, շիմսի հօշուճ տմուսուն, սիւալ էյլէտի Աննա:

Ա.Ն. էվվէթ, կիւզէլ խաթուն, պիզ շիմտի չօզ պախթիւտըրզ. նազար էթ Օննիլիսիզէ, պիշարէ չօճուգ ավէշ գարչուսընտա սըչրա. եօր. Վէ էկէր շու պիսուչ էօլիւմ տէրէճէ. սինտէ օլան գուղուճըրպաղ՝ սէօզ սէօյլէմէլի գատրր օլտախի, քէնտի տախի, խաթուն, սի. զին իլիւն տուա իտուպ մէմնուն օլուրտու:

Աննա պուսու իշիթտիլինտէ, հասթու գը. զըն ետնընա կիտիպ, վէ եօզսուղուղուն անը

պու հալէ տիւշար իթտիյնի անլայլու, կիթ-
մէլէրի իլին Մարիամա իշարէթ էթտի. օտա-
խի Օննիկին մէսրուրիյէթինի կէօրիւպ, եիւ-
րէյի գալդմըջ օլտուղունտան, կիթմէզաէն էվ-
վէլ անը գուճաղընա ալըպ պիր տահա փուս
իթտի:

Աննա գափույա տօրու. կիտերէք, տիշարը
չըգաճաղը էննատէ տէտի.

—էյ աւլըատէ ֆամիյեա, եիւրէյինիգի բա-
հաթ թութունուղ. եարըմ ստաթա գատար
չօճուղունուղուն եաթաղընն եան նտա պիր
հեքիմ կէօրիւրսինիղ. վէ պէն ալա շիւպհէ
իթմէմ, Թէրէղա, պիր կիւն օլաճաղ քի սէն
անը պէօյիւմիւջ կէօրէճէքսին:

Պունու սէօյէտիյինատէ իշճինին վէ գէվճէ-
սինին սրֆաթընտա էօյլէ պիր սէվինն ալա-
մէթի կէօրիւնտիւ քի եալլընը պաթթիյալըզ
գատըրըտը վէրմէյէ:

Իքիսի պիրտէն գափուեա գօշուպ, իքի էյ-
լիքփէրլէր խաթունըար կէօղտէն նիհան օլուն.
ճայա գատար յուա էթտիլէր:

Աննա վէ Մարիամ աթ փազարընա գտար
սալա պիր սէօլ սէօլլէյէմէտիլէր. եիւրէքլէրի
աօլմուջ վէ օ տէրէճէ միւթէէսիր օլմուշար-
ըտը քի թարիֆի նա միւմըրիւն տիր:

—«էյ Մարիամ, սէօյլէ պանա, ալէսսէվիյէ
զանն օլունտուղու կիպի ֆուգարալարտան օլ
տէրէճէ իքրահ օլունուլմու, տէտի նիհայէթ
Աննա »:

—«Ահ, խայլըր, պու կիւն եօլտա սանս
թէսատիւֆ էթտիյիմ իլին քէնտիմի պախ-
թիյար ատա իտէրիմ: Բուհունու եիւքսէլտէն
մուղատտէս պիր սույղու տէրունիմտէ հիսս
խտէյօրում, վէ շիմտիյէ գատար պանա խա-
րիճի օլան պիր սույղու եու եիւրէյիմտէ տու-
եաեօրում: Պէն պունտան սօնրա ֆաղիլըլէր-
աէն չէքլինմէյէճէմ: Աէօրմէտին մի ուֆաղ չօ-
ճուղու տիղլէրիմին իւղէրինէ ալըպ գուճաղ-
լատըմ: Նէ կիւղէլ վէ նէ գանը սըճաղ չօ-
ճուղ, իւղէրինէ մուհապէթ պրտաղտըմ տէյի
Աննա ճէվապ վէրտի: Պիշարէ Օննիկ, սէնին
կիթտիյնի կէօրտիւքտէ պաշլատը ալըամա

դա: Մէօյլէ պանա, սէվկիւլիւմ, պու տիւն,
 եատէ պիզտէն զիյատէ պախթիեար վա՛ր մը:
 Պու սէֆիլ քիմնէլէր ածըզտան պիզար օլուպ
 էլլէրինի սէմայէ դալտըրարագ Ալլահըն կար-
 տըմընը թէմէննի խտէյօրտուլար: Պիզ Ալլա-
 հըն մէրհամէթիմաէն կէօնտէրիմիշ կիպի եան-
 լարընա եէթիշտիք, էօնիւմիւզտէ տիզ չէօք-
 տիւլէր մէլէքլէր էօնիւնտէ չէօքէր միտլիլի,
 բի տուվալարընըն դապուլ օլունտուզունա
 սայիր քէնտիլէրինէ միւթտէյէ կէլիլէր, պի-
 գիմ խամիիլլէ Ալլահը տուարպըզ քէնտի-
 սինտէն մէմնուն օրտուլար . . . Ա՛հ, Մարի-
 ամ, պիզ տիւնեալի էօմիւմիւզիւն իլինտէ
 պիը չօզ խաթալար էլլէրիզ, վէ պու պիշարէ
 քիմնէլէրին մէսրուրիլէթ կէօզ կաշարըյլա
 սուշարըմըզըն չօզու մահվ օլար:

—Մելատըմ, անլատըմ, տէտի Մարիամ,
 զիյատէ միւթէէտիր օլմուշ վէ տէտիլինէ հօզ
 վէրիլիմ: Ա՛հ, շիմտիտէն կէրու հէր կիւն
 տըզու խտէրիմ սէնին իլէ Փուզարպարը կէ-
 շիզ սէնին էթտիլին էլլիլէրէ հիստուար օլ-

մազա: Զիրա պու կիւն պիլիմնի տէֆա օլա-
 րագ սէմալի շազլէզ վէ եէր իւզէրինտէ քէ-
 մալի մեսրուրիլէթ հիսա խտէյօրում . . . էյ
 մուզատտէս էլլիլէրիլէրիլէր. . . սէֆիլ տիւր օլ
 դէնիլինէր բի սէնի խաթիմալ էթմէզլէր . . .
 Կասըլ լէզիզ շազլէզտան, վէ նէ կիւզէլ
 հիստիլաթտան մահրում դալմըշլար տըր . . . :

Պու էնտտէ սօզաղը սավըպ կէօրիւն,
 ճէզ օլտուլար :

Խ Ի Թ Ա Մ

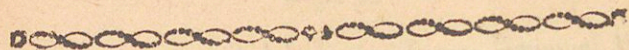

Հ Ա Լ Օ Ն

Ի Լ Է

Բ Կ Ն Դ Ո Ւ Լ Ո Ւ Բ Գ

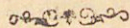

Պ Ա Լ Օ Ն

Ի Է

Ե Օ Լ Ճ Ո Ւ Լ Ո Ւ Ք

Ա.

Ա զուտօս պընտա պիր փաղաք
 կանիւ ահաւաք Մանհայմ
 շէնքին էհայիսի պէօլիք պէօլիք օլմուշ մէս
 բարկիէթ իէ իանէէրինէ ալտէթ իանէօրա
 տալլար: Աղ վագըթ զարփընտա էարի գալէ
 լեր հէրինէ եափ լիւշ օլան պահճէլէրին իլին
 աէ հիշ պիր քիմնէ դարմայըպ, եանըզ պիր
 պահճէաէ շալլըզ մէ սաղնաէ սէտալարը ի
 շիտիլի իախ: Պա պահճէնին իսմի «Իուլիպէ
 պահճէսի» օլուպ, քէնաի լծէնօշա, օլուն վէ
 աթէշ օլանդարը լլա նամապ օլտուրօնտան

վէ օրատա պարօնյար ստիսի ուչուրուլուպ է-
հալի իչինն զայելթ կիւղէլ պիր մանդաղա ի-
տի. պիր չօդ քիչիլէր սալա դօրդ մայրպ անպէ-
րին իչինէ կիրիպ հավանա եխ. քսէլիլէր իտի:
Պալօն եօլծուլուղու զաթէն մուխաթ աբալը տա
օլմայուպ, պալօնուն իվիլէրի եէր իւղէրինտէ
կիւղէլճէ դալիլինմիշ օլաուղանտուն, իչինտէ
պալունան եօլծուլար իսթէտիլիլէրի վաղգիթ
իվիլէրի ուղատը, ետխօտ գըս-պարըլար իտի,
չէօյլէ քի սալա աղաճըլարն թէվիլէրինտէն
զիչատէ եխ. քսէլմէլ իտի:

Իհայինին գալապալըրը ետալալ ետալալ պաճ-
ճէնին իչինտէն տաղըլարազ, աթէլ օյունու
պալանաճաղ օլան պիր ալլունուն իչինտէ
իճթիլնա իթմիշ իտի: Պու հանատէ, աղաճյար
իլէ միւղէլէնն օլան եօլարըն պիրիսինին քե-
նարընտա ալլուեա սօղրու կէրէքտէ օլան
պիր տաամ իլէ կէնճ պիր գըղ միւչահատէ
օլունտու, լաքին սըֆաթ լարընտան վէ աղրը
աղրը եխ. իչիւչէրինտէն պաճըր թէֆէրըլիւր
տէ պալունտուղարը անբալըլը իտի:

Պիրալ վաղըթ սիւքիւնէթ տէն սօնրա, միւ-
մայիլէն թէլալը պիր թարղիլէ գըղա սօղ-
րու տէօնիւպ,

—Խայրը, գըղգարնտալըմ, խայրը. աղրա-
պալըն միրասընը էլիմտէն ալմագ ալլուսըն-
տա պալունտուղու իչինն, վիճուտիմ մէղարա
կիլինճէլէ գատար Պ. Հօֆմանա աֆիլ էթ-
մէլէճէմ: Իչինն թարաֆընտան պալսիշ օլա
իտի նէ իտէ սապըր, լաքին էօյլէ տէլիլ, պա-
նա օլան պօրճըլարընն եէրինէ տիր:

—Լաքին նէ՞ ետալալըմ, Միքայէլ, վասիյ-
էթնամէնին իչինտէ պու շէյ եօզ, տէտի գըղ:

—Նէ՞, վասիլէթնամէնին իչինտէ պու շէյ
զիքը օլունտաղըլ իչինն պէն հաղկըմտուն
մահըրմ մու գալալըմ, Պաղուհի. պիր ճան
չէրիչէնինն օ՞ տաղիլատէ հէր պիր շէյ հաթ-
ընա կէլիր մի քի սէօյլէսինն Հօֆման գաղգ-
մըլ պէնիմ կիպի պիր ատամը ետալանճը եէ-
րինէ գօյօր. զանն իտէրսին քի պիր տէստէ
իլէ էլինտէն մայլինի ալմագա իսթէյօրըմ:

—Պունուն սէպէպի շու քի՞ օ պիղի սալա

խմանընդ. պէրքի տէ թէչփիզ օլունարտք սայ-
րըլարընըն սէօղինէ գանբայ, վէ քէնտի էն.
թէրէսօսունուն իգթիլտարնճա օնլարա իթի-
մաա իթմիչ տիր:

— Ս շէհրին իչինտէ եիրմի սէնէ Լայրըրայ
ուննըմին թէրիլէն օնա գաղանայըմ տա, չիմ-
տի պիր եապանճը քիմնէ Կէլիպ էրիմտէն ալ
սըն, կէօտ ազրապալըչա եաղըն միճասիպէ-
թի վարմըչ կիպի:

— Լաքին տալա տահա նէթիծէ պուրնու-
մըչ տրր:

— Պէնիմ ալա օնտա իւմիւտիմ եօզ, տէ-
տի Միքայէլ Ռիդդէր օմուղլարընը սիւքէրէք
Հօֆման կէնճ վէ իչիլըզար օլուպ, շիւպհէսիլ
քէնտիսինէ մուալէնէթ տէ տօսթլարը տա օլ-
մայր: Բիմ պիլիւր աճապ պու տաղիգոտա
պէնիմ ալէյհիմտէ գարաք վէրի թէտի մի. . . »

Թագուհի պիր Փիղան էթտի Ռիդդէր պիր-
տէն տէօնիւպ

— Պազ պէն տէ նէ ետիայօրում, Փիլրին-
տէն պու տիւչիւնճէրի տաղըթմաք իչիւն

սէնի պուրաեա կէթիլրտիմ, վէ պէն եինէ օ
չէյտէն պահա իտէյօրում. պիղի էյլէնտիրիպ
հէլր պիր քէտէրլէրիմիպի ունաթտուրմապ ի-
չիւն էօնիւմիւղտէ պիր եէնի մանգարանըն ա-
չըլմալընը արգու իտէրիմ . . . :

Պու սէօղլէրի սէօյլէտիլի էննատէ, պալօն-
լարըն եէրի օլուպ՝ եէչիլլիք իլէ էօրթիլլիւ օ-
լան վէ պու կիւնէ գատար ալա կէօրմէտիւք-
լէրի պիր եէրէ եէթիշտիլլիւ: Կէօրտիլլէր քի
պաչլարընաան պիրազ եօգարը վէ հէնուզ իր-
լէրի չէօղիւմէմիչ պիր պալօն, վէ տիպլնտէ
սալընճազ միտալի պիր գայըզ օլուպ, էօթէ
պէրի սալլանըպ տուրուրաու:

Թագուհի հայրէթինտէն քէնտիսինի գապ-
թա միւքթտիր օլամայուպ պաղրրտը. զիրա
չէհրաէն երբադ եաչաուղընտան պալօն կէօ-
րիւչիւ պիլիսնճի տէֆա իտի Վէ անը տահա
հի մուայեէնէ իթմէսինի արգու իտէրէք գա-
ընտաչը իլէ պէրտալէր պալօնա եաղլայտը:

— «Պալօն իչինտէ տահա իրի քիլիլիք եէր
վար. » տէլի իպիլէրի չէօղլէր ետիօտ պալօրա:

մագ վաղիֆէսինտէ պուլունան պէքճի սէս չըգարար:

Միքայէլ օլ վագըթ կէօզլէրինի գայըըն իւզէրինէ տէօնտիւրտիւ, եօճու էսպապլըլա կիլինմիշ՝ վէ էլինտէ պիր գալըն սօիս օլտուլու հալտէ իչինտէ պիր տէլիգանը օթուր մուշ օլտուղունու կէօրիւպ՝

— «Իքի քիշիլիք եէր» տէտի պիր թէպէս սիւմ իլէ, վէ Քազուհիյէ տօղրու տէօնէրէք, ազաճլարտան եօգարը եիւքսէլմէյէ արգու ի տէրմիսին:

— Աճապ պիր մուխաթարա վա՞ր մը տէյի սիւալ էթտի գըզ շիւպհէլէնէրէք:

— Հայրը, եօգ. շիմտիյէ գատար սալա պիր քէտէր կէօրմէյէրէք օն պին քիշի պինիպ էս միշ լէր տէյի ճէվապ վէրտի պէքճի:

— Իսթէնիլտիղի վագըթ աշաղը ինիլէպիլի՞ր մի:

— Չընդըրտաղըն չալընմար իչիւն եալընըզ քէաֆի տիր քի գայըղն խիի չէքիլին»:

Քազուհի տահա շիւպհէլէնիյօրտու, վէ հէր

նէ գատար քի թէճրիւպէ քէնտինին եօգարը չըգմասընը տիւրթէյօր խաի խտէ, լարին քէնտիննաէն պիր գարար վէրմէյի խթէմէյիւպ, գարնտաշընա պրազար:

— «Չըզըպ հավասա պիր եօճուլուգ խտէ լիւմ» տէտի Միքայէլ, վէ գըզգայնտաշը իլէ պէրապէր գայըղա պինտի:

Օլ վագըթ պէքճի ուսուլիյէթլէ իվիլի զօյ վէրիպ, պուճն պաշաաղ եիւքսէլմէյէ: Կվ վիլճէ գըզըն իւղիլինտէ պիր թէպէտտիւրթ կէօզիւնիւպ, գօրղուտունտան պաղըրըպ սը ֆաթընըն րէնիլի քէամիլէն ալթար: Նապանը պունու կէօրալիւյիւնտէ, էլինի չընդըրտաղըն խիինէ տօղրու ուզատըպ, վէ լիւլիմէր պիր թալը իլէ,

— Աճապա աշաղը ինմէմիլի՞մ մի արգու ի տէյօրտունուգ:

— Իայրը, խայրը, ճէվապ վէրտի Քազուհի, քի քէնտի քէնտինէ կէլմիշ խտի, արթըզ ալըշարմ:

— Պա՛ղընըզ, սրա՛ղընըզ, տէտի Միքայէլ:

ազաճարտան եօղարը չըգտրդ: Գըղ կէօղիւնիւ աչաղը տօղրու տէօնտիւրիւս, էօնիւնէ էօյլէ սիւր մանղարս աչրլար քի, դօրղուսու քեամիլէն տէֆօլտու: Պիւ թիւն գուլիպէ պահ, ճէսի կէօրիւնիւսլ պալօնուն տիպինտէ օլան տիլունուն իլինտէ էհալինին դարպայըը իճ թիմա իթմիլ օլուս, անլէրին պաղլ րմաք սէ տաղարը պիլիմ հավայա կէօլէն եօլճուլարը մըղըն գուլաղարընա դատար եէթի իր իտի: Հալա թէտրիճէն հաֆիֆիլէնիս, վէ պաղէն լաթիֆ դօղուլար եէր իւղէրինտէն եօղարը չըգըս չօղ կիւղէլ կէլիւր իտի: Պաղուհիլինն կէօղլէրի եիւրէլինին մէսրուրէլէթ ինտէն վաւրլտայարագ, դարնտաչընա տէր իտի:

—«Ահ, նէ կիւղէլ, նէ լաթիֆ տիր էթրաֆըմլըտա կէօրալիլալաղ չէլէր, սէօյլէ պագալըմ Միւրայէլ, սէն տտիի պէնիմ կիպի քինտինտէն տիչարը չըգըս, պուլատա պահա րահաթ վէ տահա պալիթ իեար տէլիլ միսին նէթէրիմ պիրաղ էվիլէլ աչաղրտա»:

—Հաղիղաթէն էօյլէ տիր, ճէվաղ վէրաֆ

Միւրայէլ, ինսանըն վիճտանըն հիտ իլլէտի լէղլէթ րուհունա տտիի թէէսիւր իտէր վէ պանա պու տաղիղա էօյլէ կէօրիւնիւր քի ինսանլարըն մէքեանլարը պաղըմին տլթընտա պուլունտաղունտան, սլէօյլէճէ անլէրին քէօթիւրիլէրինտէն տալի երըագ ըմ . . . Լաքին տճաղա աչաղրտա նէ վար, նէ իլին տլլու իլինէ պու դատար դայապայըղ իճթիմա իթմիլ:

—Աթէլ օյունունա միւնթաղըր օլույօլար տէլի ճէվաղ վէրտի եաղանճը:

—Հաղիղաթէն աթէլ օյունու ֆիլէնլէրի եօղարը չըգմայա պաչլտօր, տէտի Պաղուհի:

—Պաղընըղ, պաղընըղ, աթէլ օյունունըն արէօլիք թահատաղ եէլէ տիւչիւս իքի վարչա օլտու:

—Եաղըղ, նէ կիւղէլ պիլ թէճաչա օլաճաղ ըտը:

—Ի իտիյօրմուսունուղ սէսլէրի:

—Եա՛ Բաղպիմ, թէճաչանըն տէօրթ թաւաֆինա չէրիլիլ օլան դաֆէտէրի գլըս օլ-

լար տէյի պաղըրտը Միքայել:

—Սահիհ, մէջքեայ շահիրտանընըն եարա-
մաղըրը. քէնտի էյէնճէլէրի պօշա չըղաղը
իչին էօֆքէլէրինի պահճէտէն ալըյօրյար
տէյի եապաննը ճէվապ վէրտի:

—Ահ, սիզ նէ պախթինարմըղը քի պու-
գարըղըղը իչինտէ աչաղրտա պուլունմատըգ
տէտի թաղուհի:

—Թէսիտիւլաթըն կէչտի, էօյլէ տէիլմի
տէյի, սիւալ էթմաի Ռիդդէր:

—Էլիլէթ, քեամիլէն կէչտի

—Էյլէ իտէ տէմէք օյույօք քի տահա եօ-
գարը չըղաղիլիլիլ:

Նիշանը վէրիպ, իիլերի եկրտէն եէնիտէն
չեօղիրէք պաթօն պիւր գաշ տաղիլգա եիւքսէլ-
աիլքաիէն սօնրա տուրտու:

Յօլճուլարըն իչիւ տէ կէօրմիւշ օյտուղլարը
չէյէք իւղիլիլիէ հայրեթմաէ գալըպ, պիւր ա-
ղըղ պաղ րտըլար: Աեօղլէրինին էօնիւնտէ,
իչիլէրինտէ օրմանըար, չայրք չիմէն, թիմար օ-
լուննուշ թարըա վէ պաղըր վէ պէյաղըղ ի-

լէ վարըյան յէօյլէր պուլունան կիւղէլ պա-
կըրլար կէօրիւյօրլար ըտը քի քէնտիլէրինին
ըննկ աըննկ չէչիալէրիլէ կիւղէլ պիւր գարը-
ղըղըգ թէչըիլ իտուպ, կէօղլէրէ կայէթ կիւ-
ղէլ կէօրիւնիւր իտի:

Ախրդեմպէրկ ճիհէթինտէն Գարա Օրման,
վէ Ֆրանսա ճիհէթինտէն Հունոս չայը պու-
էնիլիլի իհաթա իտուպ, երրադտան տախի
Նեքէր չայը կէօրիւնիւր իտի քի քէնտի եր-
լանդալի տէիլլէրիլէ մէտու օյաուքտան սօն-
րա, հաֆիֆ պիւր պուլութ իլէ էօրթիւլիւպ,
աֆուգ իչինտէ զայպ օյուրտու:

—Ահ, նէ պահթըլ չէհիլ, տէտի եապան-
նը քէնտի քէնտինէ սէօյլէչիլ կիպի, պահթըլ
չէհիլ, իլթէ պուրատա Ալլահ ինսանէ մէյվէ-
տար պիւր թօրրազ, էօլճուլըգ իտիլիլ նէ-
հիրլէր, վէ սըգ օրմանը տաղըր իհսան էյ-
լէմիշ տիլը:

Միքայել պիւր Ֆիղան իտէրէք, վէ

—«Էլէր զօրպալըղըրը վէ տավալարը քէն-
տի հուտուտունտան գօլմուշ օլայտը տահա

պահջըլը օլուրտու տէյի նիմ սեաա իլէ Մի-
քայել ճեվապ վերտի»:

Նապանճը տեծնուպ անէ ճեվապէն՝

— «Հայֆա՛քի հիշ պիր քիմսէ պէնտէն զի-
եատէ պու շէյին հաղիգաթընը թէճրիւպէ
իթմէմիշ տիր»:

— Մէ՛ն տէ մի հաղղընը շէրիաթ ճըլար էօ-
նիւնտէ մուհաֆաղա իթմէյէ մէճպուր օլ-
մուշ սրն:

— Վէ էօյլէ պիր խասիմ էօնիւնտէ քի մա-
լըմը էլիմտէն ալմազ իշիւն էլինտէն կէլէն
ղայրէթի տիրիկ իթմէյօր:

— Պէ՛ն տէ օ՛ հալտէյիմ, էկէք խասիմ շէ-
րան դալիպ կէլէճէք օլուր խէ, շիմտիյէ դա-
աար էլտէ իլլէտիղիմ շէյլէրին ճիւմէսինիտէ
գայպ իտէճէմ տէյի Միքայել թէքրարլատը:

— Պէնտէնիկ իւմիւա իլէ էլտէ իտէճէմ տէ-
նիւ պէքէմէքտէ օլտուղում շէյի գայպ ի-
տէճէմ:

— Պիւթիւն չայըչմամն սեմէրէսինի վաշա-
եա գանամար պիլէյէն պիրի սիւրէճէք:

— Պիւթիւն իւմիւալէրիմին սեմէրէսինի ալ-
տաաըճը պիր նանքէօր սիւրէճէք:

— Գանուն՝ հաղղանիյէթէ գարչու սիճիլ
քէսէճէք տէյի չօղ դօրգայօրում:

— Պէնտէնիկ տէ՛ ալտաաըճը տէսիտէլեր
հաղղանիյէթէ դալիպ կէլէճէք տէյի դօր-
գարում:

— Ահ, իքիմիկ տէ պիր հարտէ իկ. զանն ի-
տերիմ քի սէն տէ պէնիմ կիպի Քրիստիանես
Հօֆման նամընտա պիրտի իլէ Ղավղալաչը-
եօրսուն:

— Քրիստիանես Հօֆման մը. պու իսիմտէ
օլմն շիմնէ պէն իմ տէյի ճեվապ վերտի
Հօֆման:

— Մէ՛ն մի:

— Վէ խասիմին իմի տալի Միքայել
Ռիդգէր տիր:

— Քի պէնիմ իւմիմ տիր. . .

Նքի խասիմլէր վաշի պաղըլա պիր քեր-
րէ պիրպիլլէրլինն պաղաղար, վէ նէֆրէթի
պերապէր պրֆաթլարընըն իւղէրինտէ պիր

հարեթ ալամէթի մէնդուշ խոի: Փաղուհի
տօնուպ դալտը, վէ պիր էլինի գարնտաշընըն
օմուզու իւզէրինէ դօյարաք՝

— «Տէճա խտէրիմ, Միքայէլ, աշաղը ինէ-
լիմ» տէտի:

Ղաքին օ՝ առլա գըզ գարնտաշընըն սէօյլէ-
տիլինէ տըզգաթ իթմէզ խոի, վէ աթէշ քէ-
սիլմիշ օլան կէօզլէրինի եապանճընըն իւզէրի-
նէ աիքմիշ օլտուզու հայտէ՝

— «Պ. Հօֆմանըն քէնտի խասմինին այէյ-
հինտէ սէօյլէտիլի պաշգա պիր շէյ օլմայուպ՝
եալնըզ պիր զօրպալըզտան իպարեթ աիր»:

— Ղաքին Պ. Ռիդդէրին սէօյլէտիլի տէ քիւլ-
լիյէն եալան տ, բ տէյի հըրսլանարաք պաղը-
աը տէյիգանիլը:

— Սլլահ աշգընա, աշաղը ինէլիմ տէյի գըզ
աիթմէյէրէք գարնտաշընա եալվարրըտը:

— Փէք կիւզէլ, փէք կիւզէլ, աշաղըտա պիր,
պիրիմիլէ տահա գօլայ մէրամ անլաթմոբրա-
պիլիբիզ տէյի, Միքայէլ ճէվապ վէրտի:

— Վէ էօյլէ անլաթմուգ քի դարբնտարի-

նին աղղը քիլիթլէնսին տէյի, իլալէ իթտի
Հօֆման թավըլը պիր թարզ իլէ:

Չընկըրտաղըն իփինի չէքաի. իւշ եօլճուլա-
ըմըզ պիր դաշ տաղիդա սիւքիւթ օլուպ
պէզլէտիլէր. լաքին պալօն գըմլլատանմազ խոի:
Տէլիլանլը իքինճի տէֆա չէքտի, իւչիւնճիւ
տէֆա տա, լաքին քիւրրէ տայիմա քէնտի եէ-
րինաէ խոի:

— Պու նասըլ շէյ տիր, պէքճի շընկըրտա-
ղըն սէսինի իշիթմէյօր մու, տէյի մըրրլտանլա
թէքրարէն շընկըրտաղը չալտը:

— Պաշընը գայըզտան տըշարը չըգարըպ
պաղմադտա օլան Փաղուհի աշաղըտա պէք-
ճի եօգ, տէտի:

— Հարքըն վար տէյի ճէվապ վէրտի Մի-
քայէլ, քէնտի տալի աշաղը պաղարաղ. իհ-
թիմալ քի տահա գարըշըգըզ տէվամ էթ-
տիլինտէն պէքճի գօրգուպ գաշմլշ տըր: Պա-
ղընըզ էհալիյէ նէ վահշի մէսրուրիլէթ իլէ
գանափէլէրի վուրուպ գլրահօր:

— Եա պու ալաճլար իլէ միւղէյեէն եօլլոր

Ելինտէ տաշը օլան ուփադ գանտիլերի դը-
րան տէիդանըլար:

—Իշթէ, պաղընըզ, պիզիմ պալծնուն տի-
պինէ կէրտիլէր . . .

Յո՛ Բուպպիմ:

Նէ կափայօշար:

Իփլերի պիւսպիւթիւն գօյլերինօրար:

Նէ՞ տէկօրսուն:

Պա՛դ . . .

Եօլճուլար պիլիքտէ պալարընը տիշարը
ուզասարադ պիւթիւն սէսլերիլէ պաղըրըպ,
կլէրիլէ նիշանլար տախի իթտիլէր խտտէ, իշ
իշտէն կէշիլիշ օլտուզունտան քեւար իթմէտի.
զիւա տէիդանըլ շափիլտան գաշըզըն իշինտէ
տաղամ օլտուզունա պիլմէյիպ, կիլէլա չընկը-
տաղըն խիլինի, սանիէն՝ պալծնուն իփլերինի
քէսիլիլէր խտի. պալծն տախի աշըրը տէրեճէ
սիւրաթիլէ կօզարը տօղրու չըղարադ աղ վա-
ղըթ զարփընտա պուլութլար էլինէ կիլիպ
կէօզտէն նիհան օլտու:

Բ.

Իւշ կօլճուլարընը կվիլճէ պօշ կէլէ
պաղըրըպ, գաթ իւմիւտաիլիլիլիլինտէն իթմէ-
տիլերի շէյլէր գալմանսարադ, կվիլէլա գալի-
պէ պահճէտի, սանիէն պիւթիւն կէր եիւզիւ-
կէօրիւնմէղ օլտուքտա, իւզերլէրլինէ պիլ կէվ-
շէրիլը ալամէլթի վէյտա օլուպ, ֆիլիլիլիլ-
նէ հիշ պիլ թիւրիւ տիւշիւնմէ կէթիլմէտիլը-
լէրի հալտէ իւշիւ տէ սիւքիւթ իթմիլիլէր:

Էօլէ պիլ հալտէ պուլունույօրտուլար քի
սայիլ հիշ պիլ հալէ դընտա օլունմաղ խտի:
Մնտան պիլ չօդ վուզուաթլարտա քէնտի էօ-
նիւնտէ պուլունան գազա վէ պէլարըրը կվ-
վէլճէ հիսա խտի. կախօտ հիշ տէյիլ խտ սն-
լէրէ միւնթաղըր օլուր. լաքին պու հալտէ
պէլա պիւսպիւթիւն տմալմաղ օլուպ, քէն-
տիլերի պիլ պիլլէրինէ մաւալնէթ իթմէյի
միւքթէտիլ օլտանըրպ, սայիլիլիլինտէն տախի
հիշ պիլ իւմիւտ խտէճէք կէրլէրի կօղ խտի:

Ինսան հուտուտու հարիճինատ գայմըջ ատտ
 օլունայլիլըլեր իտի. զիրա պաշարընա նէ կէ-
 լէճէյինի պիլէմէյուպ, եափաղղարը շէյ եայը-
 նըզ պիլինմէզ օլան էօյիւմէ հաղըր օլմագ իտի.

Թագուհի տէհչէթինտէն եարը պանըրըջ
 օլտուգու հալտէ պաշընը գարնաաշընըն կէօյ-
 սիւնէ տայամըջ իտի. գարնաաշը տախի պիր
 թարաֆտան գօրգու, տիկեր թարաֆտան դա-
 թիւմիւտաիդիքտէ պուլունուպ, գըզ գարըն-
 տաշընա եիւրէք վէրմէք իչիւն ազղնտա հիչ
 պիր սէօզ պուլունմագ իտի:

Գայըզըն գարըրի ուճունտա օթուրան Քը-
 բիտիանտա Հօֆման, 'օ պիլըլէրինտէն աղ սը-
 ֆաթընըն բէնիի ավմըջ օլուպ, պաղէն աճըզ-
 ըը պիր թարզ ելէ Միքայէլ Աիզգերէ վէ ա-
 նըն գըզ գարնաաշընըն իւզերինէ պազարիտի.
 լուրին պիր աղ եվվելճէ պիր պիրլէրինէ օլան
 տատվէթ վէ սէօյիւմիչ օլտուգարը սիթեմի
 սէօզլերին էսերի, պուլարըն իքիտինին տէ եիւ-
 բէյնատ մեվճուա օլուպ, մուլտաթարա ումուճ
 օլտուգու հալտէ տախի՝ պիր պիրլէրինտէն

նեֆրէթ իտուպ շեքինիլըլեր իտի:

Վարին պալօն ըիւզկեարպարըն էյլենճէսի օլ-
 մուչ հալա իչինատ էօթէ պերու սալանըպ
 տուրուր իտի. պաղէն գըրըանդըճ՝ եուվաաշընա
 սօլրու սէլըտիր միապի, հալայը եարայ
 պաղէն կէօք իւզերինտէ պուլունան սալը
 գարթայ իլպի սաղլարըն թեվեսինտէ տաշ
 հարաքէթ էթմէյիպ տուրուր իտի. Պիր չօդ
 տէֆա Աիզգեր վէ Հօֆման պաշարընը տի-
 շարը չըգարըպ, շեհիր վէ գասապանա տելա-
 լէթ իտէն օ գուլմէթ իչինտէ անճագ ճիւզիւ
 պիր իւլիլէր կէօրէպիլըլեր իտի. Վարին եա-
 վաշ եալաշ եէրին պու պաղը արանթլերի
 տախի կէօրիւնմէզ օլուպ, պալօն կիտէ կիտէ
 կէօյիւն եիւքսէք գաթլարընա վարըպ հալա
 տախի իթմաիքճէ սեյրեքլէնտի. Յօլճուլար
 զիւտատէ սըզընթը հիտա իթմիչէ պաշլանուպ
 վիճիւտլերինտէ, աշըլար սույմագա պաշլա-
 տըլար. թեարիճէն զիւտատելչնէքտէ օլան հա-
 վանըն սօուղլուղու անլերին կեվլեմիչ հալտէ
 պուլունան աղաղարընը սօնստարուր իտի:

Թագուհի պիւսապիւթիւն դու վիթխից դա-
շըպ՝ դարնտաչընն էօմիւնտէ եէրէ տիւշախ:

—Ահ, նէ՛ ետիրեօրսուն գըզ դարնտաչըմ,
տէյի պաղըրաը Միքըյէլ:

—Աեռմադա խձէեօրում, տէ՛ի պոյոլըն
պիր թարզ իլէ գըզ ճեփապ վերախ:

—Աեան, ուեան, թեքրարլատը դարնտա-
չը՝ դայէթ հայրեթտէ դարլապ. ույդու էօլում
տիր: Եօդարը գալզ, Թագուհի:

Լարին օ՛ պիհարաքէթ խախ:

—Թագուհի, սեփկլուլիւ՝ գըզ դարնտաչըմ,
եէնիտէն պաղըրաը դարնտաչը, քենտինտէն
չըզմըչ . . . : Եա՛ աղիղ միլեքլէր, սէսիսի
իշիթմէեօր. քէնտիսինի ըսրթմադա պիր չարէ
տէ եօզ . . .

—Ա՛լ շու բալթօեու, տէյի դարշուտան պիր
սէս կէրախ:

Ռիզդէր պաչընը դարտըրըպ կեօրախ չի
Հօֆման քիւրք իլէ դատիլը օչան բալթօուեու
չըզարըյօրաու:

—Եա սէն նէ՛ ետափաճան տէյի սօրաու միւ-

թէաճիւպանէ վէ դայէթ միւթէտախը օլա-
րադ:

—Գուվիլէթիլէր տայանմալըտըր տէյի ճե-
վապ վերախ Գոխատխանոս, բալթօեու վիրերէք:

Միքայէլ քէնտի գըզ դարնտաչընը էօրթ-
մէք իլիւն սնէ եպարմ՝ իթտի. վէ պու էս-
նատէ էլի տէլիգանլընն էլինէ թէսատիւֆ
իտուպ թութուպ անը սըգաը.

«Եիմաիքի ետափաղըն հէր պիր շէյի ու-
նութաուրուր. աղըր սեօղլէր սեօյլէյիպ եխ-
րէլինի ետալատըղըմ իլիւն չօդ միւթէտախը
օլտում » տէտի:

—Հիչ պիր շէյ իւղերինէ միւթէտախը օլ-
մա. զիրա պաչլըճա դապահաթլը պէն իմ՝
տէի, աճըղը պիր սէսիլէ թէլըրալատը Հօֆ-
ման:

—Էօյլէ իտէ պիր պլըրիսիլի աճըեպըմ. աղ
վաղըթտան իչլետիլթիլ իչլերին հիտապընը
Սլաճըն հուզուրունտա վիրեճէյիզ, պունուն
իլիւն սնլն հուզուրունա վարմադաւն, հիչ
տէյիլ իտէ ստապիթի թէրք իտէիմ:

—Անիմ զայրը քին վէ ատալէթիմ եօզ
աբբ. Լէթէ, Միքայէլ Ռիդդէր, աստժում մի-
ասլի սանա էլիմի ուղատըրմ, տէյի ճեւապ
վերնի Քրիստիանոս:

—Անտէնիզ տէ դապուլ խտէրիմ. Երիմիզ
տէ ալտանմըշ օլուպ պիր պիրիմիդի քէօթիւ
ատամար դընաա իթատիք, դիրա պիդի պիր-
պիրիմիդէ խտսիմ խտէն դապանճըմիզ օլուպ,
վէ եէք տիկէրիմիդի թանըմատըրդըրգասն ա-
լէյիմիզտէ պիր չօդ սեօղէր սէօյէտիք:

—Հայֆա՛ քի, պու շէլէր պիր չօդ տիֆա
ինասն արասընաա վուզ ու պուլուր. պիրա պիր
պիրլէրինի թանըմանուպ, եախօա եանյըշ պի-
լիպ եէքտիկէրինի խօրլարաբ: Երիմիզ տախի
շիւքիւր խտէրիմ Ս. Վահըն ինայէթ ու մերհա-
մնթինէ քի պէօյէ պիր հիլպէթի տաղիգայը
ինթիխապ իլէ, քէնտի հուզուրունա փազ Եիւ-
րէք իլէ չըգմազ իշին պիդի պէօյէ եէրաէ
պուլունտուրաու, տէտի Միքայէլ:

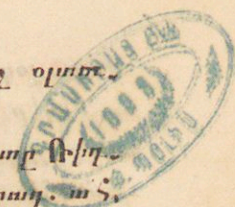
—Ս.Տ. պէն տէ քէնտիսինէ թէշէքքիւր
սունմազ իշին սիդին իլէ պիրքէշիլիմ, տէտի

Թադուհի, կէօղլէրի հէնուղ աշուրըշ օլուպ
դու հալտէ:

—Էօյէ խտէ տուա խտէլիմ, պաղ: բաթ Ռիդ-
դէր, դըզ գարնտաշընը դուճազ լաեարաղ. ահ,
պիր պիրիմիդէ ափի իթտիլիմիլ կիպի Ս. Վահ
տախի պիզէ ափի իթտէ խտի . . . :

Պունու տէտիքտէ պաշլարընը աշըպ Ս. Վահ-
հըն մէրհամէթ ու ինայէթինէ նայէլ օլմազ
իշին իւշիւ պիրտէն տուայա տուրտուլար:

Տուալաբը նէթիճէ պուլտուղատա, կիւնիւն
տօղմասընտ տէլայէթ խտէն ճիւղիւ պիր ոյ-
աշընըդ շարգ թարաֆընտան կէօրիւնմէյէ պաշ-
լաալ: Օլ վաղըթա գատաբ քէնտիլէրինի կէօյ-
իւն եիւքտէք գաթլարընա գատար չըգարան
րիւղկեար պաղտէթէն հաֆիմիլէլիպ, պալօն
տախի եալիաշ եալաշ ինմէյէ պաշլաեարաղ,
օրման իշինտէ եօլունու դայիլ իթմիշ օլան եօզ-
ճուեա շիմշէկին պիր տաղիգայըդ հիլպէթի
լաքին ալըդ ըշըր մէսուր իլիթ պահշ իթտի-
կի միսիլու, պու պիլպորէլէրին տախի եիւրեք-
քէրինաէ պիր իւմիւտ ըշըր փաղըլաայըպ:

վէք չօդ սեփնախիչք:

Տիկէր թարափտան տախի՛ քէնախիչքինն
պարըլըդ օլտուրլարը տա եվմէլնէ պուլու-
նան ճէսուրլուգըլընը էլտէ իթմէյէ սէպէպ
օլմուշտու, զիրա եվմէլնէ պիրի պիրլէրնաէն
նէֆրէթ խտէրէք այրը օլուլունտուրլարը հալ-
տէ, հէր պիրի պրընա քէնախիչքինն տիչիւ-
նիս ք վէ թէսէլլէ խտէր խտի, լարին չիմաթ
պիր պիրլէրինն եարաշմաա պուլունմադ եա,
խօա թէսէլլէի հաթրը իթմէք իչլան իչ քի-
չի խտիչք:

Նիհայէթ կիւնէչ աօղուպ, անըն փարլադ
չուլէլէրինն գուլվէթկլլէ Պատէն նամ Պա-
րօնլուգընա այխա օլան թարլա վէ պունուն
կիպի պիր չօդ եէրլէրինն կէօրտիւլէր: Չանն
խտերսին քի էօլլալէրաէն գընամ պմըչ կիպի
օլտուլար, զիրա գուլմէթ իլէ իհաթմա խտիլնիչ
հալանըն իչինտէ արթըգ եալնըղ օլմայուպ,
կիւնէչ փարլալըպ տիւնեա ալեմ տախի կէօ-
րիւնըչ խտի: Աօրիւղէք խտի շայլօրը, տադ-
լարը վէ շէհլըլէրի քի իչլէրինտէ ինսան եա:

խօա քէնաթի էմապլէրի սաքին օլուպ, դապլիլ
քի կէօղլէրինն ախլմանէ աօղու վէ պէլքի
քէնաթի իւղերլէրինն չեվլըմիչ օլտուլարը հալ-
տէ, արգու իլէ քէնաթիլէրինն խանէլէրինն մի-
սափիր գըլըգըլ գապուլ իթմէք արգուլարըն-
տա պուլունայօրաուլար:

Պա էսնետտէ պալօն պիր տիւղլլէ աչադը
ինպ, նիհայէթ պաշտաըլար շէհլը վէ գա-
սապա, էվլէրի վէ ինսանլարը թէֆրէք իթմէլէ:
Պիրտէն պիրէ Աիգ-դէր սէվինիպ պաղըրաը:
զիրա կէօրմիւչ խտի Աէօրաճ շէհլինն, վէ սն-
տէն պիրաղ եըրադտա թէֆէլէրինն եօղուչըն-
տա պուլունան քէնաթի քէօյ վէ դասապալա-
րընը: Բիւղլեար քէնաթիլէրինն օ՛ թարափա
աօղու կէօթիւլիւպ, աղ վաղըթ զարֆընաա
թէֆէլէրինն տէօրթ պլք թարափընը իհաթա
իթմիչ օլան շայլ: րլարըն իւղերինն վարաըլար:

Թագուհի էլլէրինն պիր պիրինն պիթ իչախը-
միչ օլուպ աղալըպ սըղլարաը. վէք այ՛ա թա-
նըրաը քէնաթի էվլէրինն չաթըլընը, օլմուլուպ
չաղըչմադաա օլտուլու ֆընաըղ սղաճըսը օր-

մանրնը, վէ գանալարսան լաթիֆ պիր սէտա
 իլէ ճէրփեանն իտուպ կիտէն ուֆաճըդ նէհրի
 Միքայէլ տախի ազլարար: Օլ էննատէ տայի-
 մն աշաղը ինմէքտէ պուլունան պայօն, հա-
 ֆիֆ պիր եէլ գուվէթիլլէ եինէ կօզարը ասղ-
 բու չըգմաղա պաշլատը:

Գըզ վէ գայնտաշը գաթի իւմիւտ օլուպ
 պողըրարատ, գօլլարը աշըգ օլտուղու հալաէ
 քէնտի խանէլէրինէ աթըլմաղ արզուսընտա
 պուլունուր միսալի եարը պէլէրինէ գատար
 գանըգամն էյիլտիլէր:

—Սհ, պիր չարէ, աշաղը ինմէյէ պիր վա-
 սիթա եօգ մու, տէյի պաղըրար Թաղուհի

—Լվվէթ, եանըզ պիր վասիթա վար օ՛ տա
 չօգ մուխաթարալը սըր, տէյի ճէվապ վէրախ
 Հօֆման:

—Հէր հէ օլուրսա օլսուն, պէօյլէ ճան չէ-
 քիլմէք տահա՞ էյի մի տիր. պիր տէֆա հաթ-
 րընա կէթիր կէչիրմիշ օլտուղումուզ կէճէլէրի
 տէյի, Արգղէր ճէվապ վէրախ:

—Սահիհ մի տէյօրսուն, զաթէն պունտան

պաշղա տա խէլասըմըղ իչիւն պիր չարէմիզ
 կօգ. պիր տէֆա թէճըրլուպէ խաէլիմ . . . պու-
 նու տէտիքտէ, ուսուլիլէթ իլէ այաղա դալգըպ
 վէ օ վազըթա գատար եանընտա սազլամըշ
 օլտուղու օ՛ տէմիր ուճլու սօփալը ուղատըպ
 պալօնու էօրթմէքտէ օլան պէզի երթտը:

Չանն խաէրսին քի սաղ պիր հայվանըն եա-
 րալանտըգտա իթտիղի հարաքէթլէր կիպի
 պալօն աախի պիր Ֆիղան չըգարըպ, հաթմէն
 թաշրա հարաքէթլէրտէ պուլունտու:

Պիր սղ վազըթ իւչիւ տէ թաշ քէսիլիպ,
 փէք չօգ սարսըլտըլար. զիրա կաղ՝ աչըլմըշ օ-
 լան տէլիքտէն տիշարը գաչըպ, պալօն տախի
 կէվշէմիշ օլտուղունտան, էնկինէ գօշար մի-
 սալի աշաղը ասղրու սէյիթմախ: Մօլճուլար
 կէօղլէրինի գափատըլար, պիւթիւն աղալարը
 թութուլուպ պիր նէվի տույղուսուզլուգսա
 պուլունայօրսուլար . . .

Պիր տէ ափանսըզ կօզարտան աշաղը ասղ-
 բու պիր երթթըլըշ սէտասը արնըպ, գուվէթ
 իլէ սարսըլտըլար. վէ պաշլարընը կօզարը

ատորու գալտըրը կեօրտիլէր քի՛ պալօն պիր
 ֆրնտըգ աղանընըն աչաղաքի տալլարընտան
 ասըլմը պիր հալտէ պուլունուպ, գայըգ տա-
 խի եէր իւղէրինտէն եալընըգ պիր գալ պյազ
 եիւքսէկատ օլտուղու հալտէ սալլանըպ տու-
 բուր իտի:

Գ.

Օլ կիւնիւն ախչամըսը Ռիդդէր վէ Հօֆ-
 ման թէֆէնին եօղուչունտա եաիրըլմը օլան
 պիր էվին փէնծիրէսինէ տայանմը պաղքեօր-
 տուլար: Պու էվ Միքայէլին խանէսի օլուպ,
 մուխաթարատան խելաս օլտուղըլարընտա անի
 տէ տօսթուում օրայա կէօթ իւրմիւչ իտի:

Միքայէլ վէ դըգ գարնաչընըն պիրինծի իչ-
 լէրի, եալնըգ օ՛ ումուլմաղ պախթիեարըլգլտ-
 բը իւղէրինէ աիւչիւնմէք իտի իսէ տէ, լաքին
 Ռիդդէր էվվէրի չէքմիչ օլտուղու էնաիչէլի
 վէ մուխաթարալը հալլէրի տէր հաթըր իտիպ
 արթըգ հիչ պիր սէօղ սէօլլէմէկէ միւքթէտիր
 օլանայուպ, պիր չօգ վաղըթ սիւքիւթ իթ աիւ

Օլալարա տօղբու պաղմաղտա օլան Քրիս-
 տիանոս պիրտէն տէօնիւպ՝

—Էմլ աղընըգ նէրէյէ գտար տըր, Պ. Ռիդ-
 դէր, տէյի սիւալ էյլէտիքտէ Միքայէլին սը-
 ֆաթընըն ըէնիլի աթըպ, զանն իթ աի քի գար-
 շուսընտաքինին էօյլէ սէօլլէմէսի, մահղա մէ-
 նաֆիլի շախիչէսինտէն նէչէթ իթ միչ տիր:

—Նէ պուլարտունուղ, ասալայը գաղան-
 տըղընտա նէ գտտար եէրէ մայիք օլանաղը-
 նըղը՝ մը անլամազ իսթ էյօրտունուգ:

—Խայր տօսթում, խայրը, հաղիգաթէն
 տէրիմ քի պէօյլէ պիր շէյ Ֆիլըրիմօնէն Կ.սիսի
 կէչմէմիչ իտի, տէյի ճէվապ վէրտի Հօֆման,
 զիյատէ հայրէթտէ գալըպ:

—Պարտա ութանանապ պիր շէյ եօգ, հէր
 քէս քէնտի հաղգը իւղէրինէ կիւվէնէպիլիր:
 Տիմտի սանա թէքմիլ էմլ աքընըն հուտուտու-
 նու կէօսթէրիրիմ՝, տէյի ճէվապ վէրտի Ռիդ-
 դէր: Վէ պունու տէյուպ պալլատը սրգա պէ
 արղա օրմանլարը, թարրալարը, չայըրըրը վէ
 սայիր եէրլէրի կէօսթ էրմէյէ:

Ա՛հ, պու նէ՛ կիւղէլ եհրլի եհրինէ դօնաււ մուշ պիր արաղի, տէտի Քրիստիանսո:

— Պիւթիւն վաղթըմը վէ դայրէթ խմի պու նա վէրմիչիմ: Տահա պիր չօդ շէյլէր իլէ պու եհրին իսրահընա չպրչաճագ խտի խեմ'տէ, լաքին քիմ պիլիւր աճապ տահա դաշ կիւն պուրտա օթուրաճամ: պէլքի պու տաղիդատա պիլէ պու եհրին սահիպի պէն տէյիլիմ:

Պու սէօզիւ սէօյլեալիի էանասէ՛ Թագու հինին սըֆաթընըն ըէնկի աթմըշ, վէ Մանհայնտէն կէլմիշ օլան պիր մէքթուպ էլինստէ պուլունտուզու հալտէ իչէրի կիրտի:

— Պ. Լիդդօֆտան մը տըր տէյի Միքայէլ սիւալ իթտի սըֆաթընըն ըէնկի աթարաք:

— Էվէթ, ծնտան տըր տէյի գըզ ճէվսապ վէրտի:

— Տիմէք օլույօր քի գարար վէրիւփիշ տիր, շիմտի անլարըզ:

Էլինի ուղաթտը քի մէքթուպու ալըն, պիչարէնին էլի տիթըէր իտի. լաքին Թագուհի անը սըզըպ, վէ դօրդու իլէ Հօֆմանա տօղրու. պագարագ:

— «Ա՛հ, հէր նէ քի օլուրսա օլսուն, ատա վէթի պէր թարաֆ իթալիլմիղի ունութմա, տէտի»:

— Մէքթուպու՛ւ տէյօրում, վէր'պանա շու մէքթուպու, տէտի Միքայէլ, թեչաշը պիր թարղ իլէ:

Պըզ պիր ատըմ կէրի չէրիլէրէք՛

— «Էվվէլա վատ իյէ քի հէր նէ դարար վէրիլմիշ խե քինսիղ վէ ատալէթսիղ դապուլ խտէճէքսինիզ»:

Պէ էլիլէ հէնուպ տահա պալօնուն վարչալարը տալլարաա սարը պուլունան թեփէնին եօդարըմտաքի Փընտըզ աղաճընը կէօս թէրէրէք իլավէ էթտի:

— «Հաթըլնա կէթիր պուլութար իլինատէ կէչիրմիշ օլտուղումուղ կիճէլէրի»:

Ռիդդէր վէ Հօֆման պիր պիրէրինէ պաղըզ, թէրէտաթիւթտէ պուլունույօր խտիյտէլէր տէ, նիհայէթ պիր պիրէրինէ էլ վէրիպ՛

— «Էվվէթ, տէտի Միքայէլ, մուխաթարանըն՝ պիղիմ եիւրէրլէրիմիղի մէրհամէթէ

կէթիւմիչ, օլտուդու իսթէմէմ քի սէօյլէնսին.
 Այլահըն ինսյէթ ու մէրհամէթի պիղի խէլաս
 փաուպ, էլզէմ տիր քի պիղ տախի անըն պու
 էյլիքէրինի ունութմայրպ, վէ էմիխանէն տիւ
 շարը չըզմայարազ տայխմա քէնախսինէ մու
 հապպէթիմիլզ օլտուդուսու անա կէօթէրէ
 լիմ: Եյ Քրիստիանոս Հօֆման, պիղ պիղիմ
 առաւելէթիմիղի օրատ հաւալար իչինսէ պրա
 գըպ, շիմտի եինէ եէր խզէրփնստէ անը էլէ
 արմայայըմ: Պու մէրթուպտա հէր նէ քի դա
 րար վէրիլմիչ իսէ, շիմտիսէն սիզէ իսթար ի
 տէրիմ քի սալա կիւճէնմէլիպ անը դապուլ
 իտէճէմ:

—Էլէր պիւթիւն ումուտարըմ մահվ օլ
 սա աախի եինէ պու մէրթուպուն պանա դա
 ղանտրմըչ օլտուդու պիր տօսթ իչին անը
 սուալարըմ, տէլի Քրիստիանոս ճէվապ վէրտի:
 Թագուհի օլ վաղթմ մէրթուպու գարըն
 տայլնա վէրտի, քի պու տէֆա սալա տիթ
 րէմէյերէք էլինէ ալըպ, սիր քէրրէ կէօղտէն
 կէչիլիպ ճիւղի րէնկի աթար վէ տէլիգանըլ:

եա տօղրու տէօնէրէք տէտի:

—Այլընը Պ. Հօֆման, պուստան սօնրա պու
 եէրլէրին սահիպի սիղ սին իզ:

—Տիմէք օլույօր քի դարար պէնիմ լէչիսի
 վէրիլմիչ, տէյու պաղըրաը Հօֆման գայէթ
 մէսրուր օլաղազ:

—Պայուրունուդ, իչթէ դարար:
 Քրիստիանոս՝ Միքայէլին ճնա ուղաթմազ
 տա օլտուդու քեահըրը պար:

—Պուստան սօնրա աղբապանըն մալ վէ էմ
 ժալը սէնին տիր տէլի տէվամ իթտի Ռիդ գէր

—Մալ էտինմէք պիր տօսթտան էլի տէլիլ
 տիր, տէլիպ վէ դարարը եըրթըպ սէօղիւ քես
 տի Հօֆման:

Ռիդգէր կայէթ թէաճիւպտէ դայըպ, վէ
 Թագուհիին կէօղլէրի եաշ իլէ տօլտու:

—Էվվէթ, թէքրարլատը տէլիգանըլ, պէն
 պուրայը պիր միսաֆիր կիպի կիրիպ տիւչման
 չըզմաընը արդու իթմէմ: Աէն քի պէնի իլ
 թիֆաթլա պուրայը դապուլ իթտին, եինէ
 սէն պիղի հաղըրմըղտան մահըում պրազ:

մամադ իշխան պիրխանի՛, պիր չարէ՛, պիր վա-
սիթա պոււլ:

—Պէ՞ն մի, սիւալ իթտի Ռիդդէր զայէթ
միւթէէսիր օլմուշ, ա՛հ, քիմի՛ պուլապլիլիլմ:

Հօֆման ութամուղընտան, կէօզէրլինի ա-
չաղը տօղրու տիքսիշ օլան Թագուհինին իւ-
ղէրինէ պագըպ, վէ սօնրա Միքայէլին էլին
տէն թութարագ՝

—Օ՛ քի պիղիմ՝ տօսթլուղումուզա սէպէպ
օլտու, ելինէ օ՛ մալ վէ էմիլալը սալա գըսգան-
մայարագ պիրլիքտէ գուլանմամուղ իշխան պու
պագը գապիլէշտիրիպ անէ գուլվէթ քէսպ
իթտիրսին, տէսի:

—Պու նա՛սըլ օլուր:

—Ե՛լէր քօսթլուղու աղրապալըդա թահվիլ
իտէրսէր:

Ռիդդէր Թագուհինին րէյինի ալմադ իշխան
պիր թէպէսսիւմ իլէ անէ պագտը. օ՛ տախի
պիր էտապը էրքէան իլէ գապուլ խտէճէլինէ
քայիր նիշան վէրիպ, էլէրիլէ էիս զիւնիս սէ՛ժը
էլէտի:

24710

504,

№ 1

5070

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0835125

4

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0835124

3

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0835123

2

Հայաստանի Ազգային գրադարան

NL0446694

1

